

Мен ҳамшира бўлиб ишлайман. Лекин фарзандли бўлганимдан бери уйда болалар тарбияси билан машғулман. Кичик фарзандим икки ёшга тўлиши билан ишга чиқмоқчиман. Агар ишлайдиган бўлсам, болаларни боғчадан олиш муаммиси тўғрисида. Мен иш жойимнинг маъмуриятидан ишдан сал эртарақ чиқишга рухсат беришни сўрашим мумкинми?

5 бет

...ўзича гудраниб ўтирган аёл ухлаб қолди. Нодир бир зум ажин қоплаган юзларини турли упу-элик билан яширишга уриниб, обдон бўянган аёлга термулиб ўтириб, миясига келган ёвуз ўйдан бир қалқиб тушди. Бироқ бир зум хаёлга ботиб тургач, бундан бошқа чораси қолмаганини ўйлаб, диллашди...

8 бет

Mustaqillik huquq demakdir

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan www.huquq-gazeta.uz

2010-yil 23-sentabr, №38 (715)

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИ«Реклама тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси
Қонунига ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маъмурий
жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 178¹-моддасига
ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида

Қонунчилик палатаси томонидан 2010 йил 22 июнда қабул қилинган
Сенат томонидан 2010 йил 28 августда маъқулланган

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 25 декабрда қабул қилинган "Реклама тўғрисида"ги 723-сонли Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, № 1, 14-модда; 2002 йил, № 9, 164-модда; 2003 йил, № 5, 67-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 12, 413-модда; 2006 йил, № 4, 154-модда; № 10, 536-модда; 2008 йил, № 4, 186-модда) қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритилсин:

1) 6-модданинг иккинчи қисми қуйидаги мазмундаги тўққизинчи - ўн иккинчи ҳаттоқчилар билан тўлдирилсин:

"ахборот мазмунининг бузилишига олиб келиши мумкин бўлган ҳорижий сўз ва иборалардан фойдаланиш;

маҳсулот давлат органлари ёхуд уларнинг мансабдор шахслари томонидан маъқулланганлигини кўрсатиш;

иштирок этиш учун муайян маҳсулотни олиш шарт қўйилган раббатлантирувчи лотерея, танлов, ўйин ёки шунга ўхшаш бошқа тадбир ўтказишни тадбирнинг ташкилотчисини, уни ўтказиш қоидалари ва муддатларини, бундай тадбир ҳақидаги ахборот манбаини, мукофотлар ёки ютуқлар миқдорини, уларни олиш муддатлари, жойи ва тартибини кўрсатмаган ҳолда реклама қилиш;

маҳсулотни товар белгиси ёки хизмат кўрсатиш белгиси реклама қилиш тақиқланган ёхуд реклама қилишга нисбатан тегишли чекловлар ёки талаблар белгиланган маҳсулотнинг товар белгиси ёки хизмат кўрсатиш белгиси билан адаштириб юбориш даражасида бир хил ёхуд унга айнан ўхшаш бўлган бошқа маҳсулотнинг рекламаси кўринишида реклама қилиш";

2) 14-модда қуйидаги мазмундаги учинчи қисм билан тўлдирилсин:

"Рекламани яширин деб топиш тўғрисидаги қарорни ваколатли давлат органи қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда

қабул қилади";

3) 23-модданинг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

"Тамаки, тамаки маҳсулотлари ва ҳар қандай қувватдаги алкоғолли ичимликлар рекламаси тақиқланади, шу жумладан: тамаки, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликлар намуналарини текин тарқатиш;

тамаки, тамаки маҳсулотлари ёки алкоғолли ичимликларнинг номи, товар белгиси ёхуд тасвиридан фойдаланиладиган тадбирларга ҳомийлик қилиш;

тамаки, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликларнинг номи, товар белгиси туширилган товарларни (футбол майкалари, бош кийимлар, ўйинлар ва бошқа шу кабиларни) тарқатиш, шу жумладан сотиш;

савдо объектларининг олд томонида, кириш (транспортда кириш) жойларида, витриналарида, ташқарига олиб чиқиладиган предметларида ҳамда бошқа жойларида тамаки, тамаки маҳсулотлари ва алкоғолли ичимликларнинг тасвирлари, номлари ва улар ҳақидаги бошқа ахборотни ўрнатиш тақиқланади";

4) 29-модданинг иккинчи ва учинчи қисмлари қуйидаги мазмундаги иккинчи - еттинчи қисмлар билан алмаштирилсин:

"Реклама берувчилар, реклама тайёрловчилар ва реклама тарқатувчилар - юридик шахслар ваколатли давлат органи томонидан қуйидаги миқдорларда жаримага тортилши мумкин:

нотўғри реклама берганлик, аксилреклама беришдан бош тортганлик, реклама қилиниши қонун ҳужжатлари билан тақиқланган маҳсулотни реклама қилганлик учун — энг кам иш ҳақининг етмиш бараваридан юз бараваригача миқдорда;

реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилишини тугатиш ҳақидаги кўрсатмани ўз муддатида бажармаганлик, ташқи рекламани жойлаштириш тартибига риоя қилмаганлик учун — энг кам иш ҳақининг ўттиз бараваридан эллик бараваригача миқдорда;

реклама ахборотига тааллуқли ҳужжатлар ва материалларни ваколатли давлат органига белгиланган муддатда тақдим этмаганлик ёки атайин нотўғри маълумотлар тақдим этганлик учун — энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан йигирма бараваригача миқдорда.

Реклама берувчи реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг реклама тайёрлаш учун тақдим этиладиган ахборотнинг мазмунига доир қисми бузилганлиги учун, агар ушбу қонунбузарлик реклама тайёрловчининг ёки реклама тарқатувчининг айби билан юз берганлиги исботланмаса, жавобгар бўлади.

Реклама тайёрловчи реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг реклама тайёрлашга доир қисми бузилганлиги учун жавобгар бўлади.

Реклама тарқатувчи реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг рекламани тарқатиш вақти, жойи ва воситаларига тааллуқли қисми бузилганлиги учун жавобгар бўлади.

Тадбиркорлик субъектига жарима солиш суд томонидан, улар содир этилган ҳуқуқбузарликдаги айбига иқдор бўлган ва жаримани ихтиёрий равишда тўлаган тақдирда эса, ваколатли давлат органи томонидан амалга оширилади. Реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун тадбиркорлик субъектининг охириги ҳисобот санасидаги жорий активлари суммасининг жами йигирма фоизидан ортиқ миқдорда жарима ундириш тадбиркорлик субъектига ундириш тўғрисида қарор қабул қилинган қонун эътиборан ундирилган суммани олти ой мобайнида ойма-ой бўлиб тўлаш имкони берилган ҳолда амалга оширилади.

Жарима тўлаш ваколатли давлат органининг қарори ёки кўрсатмасини бажариш ёки реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳаракатларни содир этиш мажбуриятдан озод қилмайди".

/Давоми 2-бетда/

Инсонпарварлик
намунаси

Президентимиз раҳнамолигида мамлакатимизда олиб борилаётган изчил ислохотлар жамият ҳаётининг барча бўғинларида муҳим аҳамият касб этмоқда. Бугун қай бир соҳага назар солсанг, ана шу оқилона сиёсатнинг гувоҳи бўласиз. Дарҳақиқат, мустақиллик йилларида суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислохотларда инсон, унинг шаъни, кадр-қиммати ва ижтимоий муҳофаза-сига алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Ҳукуматимиз томонидан қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ҳам бу жараён ўз аксини топаётди. Президентимиз ташаббуси билан Олий Мажлис Сенати томонидан қабул қилинган кеңирилик ва инсонпарварлик намунаси бўлган амнистия актининг татбиқи этилиши ҳам бунинг яққол исботидир.

Маълумки, Олий Мажлис Сенатининг учинчи ялпи мажлисида "Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганлигининг ўн тўққиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарор қабул қилинган эди. Бугун мазкур қарорни амалиётда қўллаш, унинг аҳамиятини аҳолига тушунириш ва шу орқали жамиятда соғлом турмуш тарзини янада мустаҳкамлаш, билиб-билмай жиноят кўчасига кирган ҳамда қилмишдан пшаймон бўлган шахсларни жазодан озод этиш масалаларини атрофича муҳофама этиш мақсадида қатор тадбирлар ташкил этилмоқда.

Ана шундай тадбирлардан бири 21 сентябрь куні Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ЖИЭБнинг мажлислар залида бўлиб ўтди. Семинар йиғилишида Олий Мажлис Сенатининг суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси, Бош прокуратура, ИИБ, суд, Соғлиқни сақлаш, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирликлари, "Маҳалла" жамғармаси ва ОАВ вакиллари иштирок этдилар.

Семинар иштирокчилари фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига қатъий риоя этилишини таъминлаш мақсадида амнистия акти қўлланилишида суиестеъмолчиликлар, уни ноқонуний қўллаш

Ўткиржон ДЕҲҚОНОВ,
«Huquq»

ёки ноқонуний равишда рад қилиш ҳолатларини аниқлашга алоҳида эътибор қаратилиши лозимлигига тўхталдилар.

Шунингдек, илгари айрим йўл қўйилган камчиликларни такрорламаслик мақсадида барча тартиб-қоидага, жумладан, "Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганлигининг ўн тўққиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарорини қўллаш тартиби ҳақида"ги Низомга қатъий риоя этиш зарурлиги таъкидланди.

Бундан ташқари, ушбу қарор ижросини таъминлашда ҳуқуқ-тартибот идоралари билан бир қаторда кенг жамоатчилик ҳам иштирок этади. Яна бир эътиборли томони шундаки, Сенатнинг "Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганлигининг ўн тўққиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарорини қўллаш тартиби ҳақида"ги Низом талабларига кўра, мазкур қарор таъсирига тушган шахсларга тегишли жиноят ишлари ва материаллар судлар томонидан ҳал этилади.

Таъкидланганидек, амнистия тўғрисидаги қарорда жамоатчилик назорати ва ошкоралигини таъминлаш мақсадида сенаторлар, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларининг депутатлари, Олий Мажлис инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг минтақавий вакилларидан иборат ишчи гуруҳлар фаолият юритади. Улар мазкур жараёнда бевосита иштирок этадилар.

Йиғилиши Бош прокурор ўринбосари Х.Ҳалимов олиб борар экан, авваллари йўл қўйилган камчиликларни такрорламаслик, амнистия акти қўлланилиб жазодан озод этилган маҳкумларни ишга жойлаштириш, уларнинг саломаатлигини муҳофаза қилиш, моддий ёрдам маблағлари вақтида берилишини таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш зарурлигини таъкидлади.

Йиғилишида Олий Мажлис Сенатининг суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси С.Ортиқова иштирок этди.

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИ«Реклама тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маъмурий
жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 178¹-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида(Давоми.
Бошланиши 1-бетда)

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2015-XII-сонли Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Аxbоротномаси, 1995 йил, № 3, 6-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аxbоротномаси, 1995 йил, № 9, 193-модда, № 12, 269-модда; 1996 йил, № 5-6, 69-модда, № 9, 144-модда; 1997 йил, № 2, 56-модда, № 4-5, 126-модда, № 9, 241-модда; 1998 йил, № 3, 38-модда, №

5-6, 102-модда, № 9, 181-модда; 1999 йил, № 1, 20-модда, № 5, 124-модда, № 9, 229-модда; 2000 йил, № 5-6, 153-модда, № 7-8, 217-модда; 2001 йил, № 1-2, 23-модда, № 9-10, 165, 182-моддалар; 2002 йил, № 1, 20-модда, № 9, 165-модда; 2003 йил, № 1, 8-модда, № 5, 67-модда, № 9-10, 149-модда; 2004 йил, № 1-2, 18-модда, № 5, 90-модда, № 9, 171-модда; 2005 йил, № 1, 18-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Аxbоротномаси, 2005 йил, № 9, 312-модда, № 12, 413, 417, 418-моддалар; 2006 йил, № 6, 261-модда, № 9, 498-модда, № 10, 536-модда, № 12, 656, 659-моддалар; 2007 йил, №

4, 158, 159, 164, 165-моддалар, № 9, 416, 421-моддалар, № 12, 596, 604, 607-моддалар; 2008 йил, № 4, 181, 189, 192-моддалар, № 9, 486, 488-моддалар, № 12, 640, 641-моддалар; 2009 йил, № 1, 1-модда, № 9, 334, 335, 337-моддалар, № 10, 380-модда, № 12, 462, 468, 470, 472, 474-моддалар; 2010 йил, № 5, 175, 179-моддалар, № 6, 231-модда) 178¹-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«178¹-модда. Реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузиш

Фуқаролар ва мансабдор шахслар томонидан реклама аxbороти таълуқли ҳужжатлар ва

материалларни ваколатли давлат органига белгиланган муддатда тақдим этмаганлик ёки атайин нотўғри маълумотлар тақдим этганлик, шунингдек ваколатли давлат органининг реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилишини тугатиш ҳақидаги кўрсатмасини ўз муддатда бажармаганлик -

энг кам иш ҳақининг уч бараваридан беш бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Фуқаролар ва мансабдор шахслар томонидан нотўғри рек-

лама берганлик, ташқи реклама-ни жойлаштириш тартибига риоя қилмаганлик ёки аксилреклама беришдан бош тортганлик, худди шунингдек реклама қилиниши қонун ҳужжатлари билан тақиқланган махсуслотни реклама қилганлик -

энг кам иш ҳақининг беш бараваридан етти бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади».

3-модда. Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан қуча киради.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 2010 йил 17 сентябрь № ЎРҚ-259

Тадбиркорликни ривожлантириш ҳамма замонларда ҳам жамият равнақи, халқ фаровонлигини таъминлаш ҳамма барқарор иқтисодиётни қарор топтириш учун хизмат қилган. Мазкур тамойилга асосланган ҳола мамлакатимизда эркин тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш борасидаги ислохотлар босқичма-босқич амалга оширилмоқда.

Сўнгги йилларда мамлакатимизда тадбиркорлик субъектлари ва хусусий мулк эгаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари тўлиқ ҳимоя қилинишига қаратилган ҳуқуқий асослар яратилиб, уларнинг эркин фаолият юритишларида кенг имкониятлар берилмоқда. Хусусан, солиқ тизимида тадбиркорларга катта имтиёзлар берилгани, солиқ идораларига тақдим этиладиган ҳисоб-китобларга доир ҳужжатлар сонининг қисқартирилгани, давлат ва назорат органларининг тадбиркорлар фаолиятига ноқонуний аралашуви қатъий тақиқлангани уларга соғлом рақобат муҳитида эркин фаолият кўрсатиш имконини бермоқда.

Лекин гурuch қурмаксиз бўлмаганидек, осон даромад топиш ва тез ботиши-ни ис-таган айрим «тадбиркорлар» ўз манфаати йўлида одамларнинг соғлигини ўйла-

Ўзгалар соғлиги эвазига...

масдан, истеъмолга яроқсиз, сифатсиз, уларнинг тили билан айтганимизда «арзон» ароқ ишлаб чиқариш билан шуғулланмоқдалар.

Уларнинг ноқонуний фаолиятини фoш қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖДЛҚК Департаменти томонидан эътиборга молик ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, Департаментнинг Тошкент шаҳар бошқармаси ходимлари томонидан ўтказилган тезкор тадбирда Ҳамза тумани Оқдирғ кўчасида ҳаракатланиб келаётган И.Нурматов бошқарувидаги «Матиз» автомашинаси кўздан кечирилганда машинада ҳар хил турдаги, қўлбола усулда тайёрланган 57 дона ароқ махсусотлари топилди. Шундан кейин шу кўчада яшовчи А.Камиловнинг уйи кўздан кечирилди. Буни қарангки, А.Камилов бир гуруҳ шахслар билан уйда яширин цех ташкил қилиб, қўлбола усулда ароқ тайёрлаш ва сотиш билан шуғулланиб келаётган экан. Цехдан 180 литр спирт, сув ва спирт аралаштириб қўйилган 5 литр тайёр қўлбола ароқ, 141 дона акциз марка-

лари, 1322 жуфт ҳар хил турдаги ароқ этикеткалари, шунингдек, ароқ қоңқоқлари, бўш шиша идишлар, спиртометр ва қўлбола ароқ сотишдан тушган 675 минг сўм пул ашёвий далил сифатида олиб қўйилди.

Шунингдек, Департаментнинг Бухоро вилояти Олот тумани бўлими томонидан ҳамкорликда ўтказилган тадбирда тумандаги «Уриқзор» кўчасида яшовчи Р.Эшонқулов ўз уйида яширин цех ташкил этгани фoш этилди. Бу шахс ҳам санитария талабларига зид равишда инсон соғлиги учун хавфли бўлган спиртли ичимликлар тайёрлаб сотиш билан шуғулланиб келган. Яширин цехдан жами 5,9 миллион сўмлик этил спирти, 10 хил турдаги 1376 дона тайёр ароқ, қалбаки акциз маркалари, шиша ёрликлари ашёвий далил сифатида олинди.

Оқорида ҳолатларга суд ўзининг қонуний баҳосини берди. Шу билан бу масала ўз ечимини топгандай гўё. Бироқ қўлбола ароқ ишлаб чиқариш билан шуғулланган кимсалар уларни истеъмолга қилиш натижасида соғлигини йўқотганларга нима деб жавоб беришади? Бу улар-

Шавкат РАҲМОНОВ,
СВОЖДЛҚК Департаменти матбуот
гурuҳи катта инспектори

нинг виждонига ҳавола.

Тегишли ташкилотлар томонидан берилган маълумотларга қараганда, қўлбола усулда тайёрланган ароқ таркибида альдегид, мураккаб эфирлар ва бошқа моддалар белгиланган меъёрдан кўп бўлар экан. Бу эса уни истеъмолга қилган кишининг ҳаётига жиддий хавф солиши мумкин. Ундан заҳарланганларда жигар, буйрак, юрак ва қон-томир тизими ишдан чиқди ва оғир асоратларга сабаб бўлади. Бир сўз билан айтганда сифатсиз ароқ инсон организмни кемириб, саломатлик кушандасига айланади.

Оқоридаги каби ўз манфаатлари йўлида ўзгалар соғлигини аянчи аҳволга солиб бўлса-да, бойиш мақсадини қўзлаганлар бор экан, уларнинг бу фаолиятини фoш этиш ва қонунбузарлик ҳолатларининг олдини олиш борасида Департамент органлари қатъий ва муро-сасиз кураш олиб бораверади.

Тадбиркорга мададкормиз

Мамлакатимизда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, кичик ва ўрта бизнес субъектларини янада ривожлантириш соҳасида қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Шундай бўлса-да, ҳали-ҳануз айрим мансабдор шахслар томонидан тадбиркорлик фаолиятига тўсқинлик қилинган ҳолатлар ҳам учраб турибди.

Тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш, уларнинг фаолиятига тўсқинлик қилиш ҳолатларини аниқлаш ва тегишли чора кўриш мақсадида Булуғур туманида ҳуқуқий муҳофаза қилувчи органлар ходимлари ташаббуси билан йиғилиш бўлиб ўтди. 178 нафар тадбиркор иштирок этган ушбу тадбирда назорат органлари ва тижорат банклари раҳбарлари томонидан ўтган давр мобайнида тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш ва уларга амалий ёрдам кўрсатиш борасида қилинган ишлар ҳақида ҳисобот берилди.

Хусусан, туман прокуратураси томонидан ўтказилган текширишларда айрим идора-

ларнинг мансабдорлари бу борадаги қонунлар ижросини таъминлаш ўрнига тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқларини поймол қилаётганлиги аниқланди. Бу борадаги қонунбузилишлар юзасидан тегишли прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилиб, қонун талабларини бузган шахслар интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди. Жиддий қонунбузилиш ҳолатлари бўйича эса жиноят ишлари кўзгатилиди.

Жумладан, туман прокуратураси томонидан жорий йилнинг ўтган даврида тадбиркорлик субъектлари бўлган истеъмоличилардан ишлаб чиқаришда фойдаланилган табиий

газ учун тўловлар ҳисобланиши ва ундирилишининг қонунийлиги юзасидан Марказгаз-таъминоти унитар корхонаси Булуғур туман филиалида текшириш ўтказилди. Унда филиалнинг масъул ходимлари томонидан суиистеъмоличликка йўл қўйилиб, тадбиркорлар ва фуқаролардан фойдаланилган табиий газ учун тўланган 4110000 сўм нақд пуллارнинг 2237000 сўми банкка топширилиб, 13 нафар тадбиркорлик субъектлари томонидан тўланган 1873000 сўм нақд пул маблағининг талон-торож қилинганлиги аниқланди. Мазкур ҳолат юзасидан филиалнинг масъул ходимларига нисбатан жиноят иши қўзғатилди. Дастлабки тергов давомида тадбиркорлик субъектларига етказилган моддий зарар тўлиқ ундирилиб, айбдор шахсларга нисбатан жазонинг муқаррарлиги таъминланди.

Тадбиркорлар фаолиятида текширишларни тартибга со-

Улугбек РАҲМОНОВ,
Булуғур туман прокурори
Дўстбек СУЛАЙМОНОВ,
журналист

лиш, бу борадаги қонунларга оғишмай амал қилинишини таъминлаш борасида тегишли тадбирлар амалга оширилганига қарамастан, назорат идоралари томонидан тадбиркорлар фаолиятини қонунсиз текширишларга тўлиқ чек қўйилган деб бўлмайди.

Назорат идораларининг тадбиркорлик субъектлари фаолиятига ноқонуний аралашуви ҳамда асоссиз текширишларнинг олдини олиш ва шу каби қонунсиз ҳаракатларни аниқлаш мақсадида туман прокуратурасида «007» рақамли ишонч телефони ташкил қилинган. Ишонч телефони орқали қилинган мурожаатлар асосида тадбиркор ва фуқароларга амалий ёрдамлар кўрсатилди. Йиғилишда туман худу-

дидаги айрим тадбиркорлик субъектларининг фаолият кўрсатмай келаётгани сабаблари туман ҳокимлиги, ДСИ, банклар ва бошқа мутасадди идоралар томонидан таҳлил қилиниб, фаолиятини тиклаш имкони мавжуд тадбиркорлик субъектларига қонунда назарда тутилган тартибда амалий ёрдам кўрсатиш зарурлиги таъкидланди.

Тадбир қатнашчиларига тадбиркорларга банк кредитлари берилишида ва уларнинг фаолиятини ташкил этишдаги ҳар қандай кўринишдаги тўсиқлар аниқланган тақдирда, туман прокуратурасига мурожаат қилишлари мумкинлиги тўшунтирилди.

Бир сўз билан айтганда, туман прокуратураси томонидан тадбиркорликни, шу жумладан, кичик бизнесни қўллаб-қувватлашга қаратилган қонунлар ижроси устидан доимий назорат ўрнатилиб, аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари бўйича айбдор шахсларга нисбатан қатъий чоралар кўрилиши таъминланади.

Мақсадимиз - тадбиркорлар фаолиятига кенг йўл очиш, уларга етказилаётган ҳар қандай ноқонуний хатти-ҳаракатларнинг олдини олишдир.

Амнистия — бағрикенглик ифродаси

Республикаимиз мустақиллигининг 19 йиллиги арафасида Асосий Қонунимизнинг 93-моддаси 23-бандида кўрсатилганидек, Президентимизнинг маъмур санана бағишлик инсонпарварлик, кечиримлик ва бағрикенглик руҳи билан суғурилган амнистия бериш тўғрисида Олий Мажлис Сенатига киритган тақдимномасига асосан шу йилнинг 28 августида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг "Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганлигининг ўн тўққиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарори эълон қилинди.

Ушбу амнистия тўғрисидаги қарор ўз мазмунига кўра олижаноблик, инсонпарварлик ва бағрикенглик тамойилларига асосланган бўлиб, жиноят содир этган шахсларни жазодан ва жавобгарликдан озод қилишни ўз ичига қамраб олади.

Амнистия тўғрисидаги қарорнинг умумхалқ байрамимиз арафасида қабул қилинганлиги алоҳида сиёсий ва тарихий аҳамиятга эгадир. Президентимиз томонидан биринчи марта жиноят содир этган шахсларнинг кечирилиши уларга кўрсатилаётган ғафрликнинг яна бир намунаси. Сенат томонидан амнистия тўғрисидаги ушбу қарорнинг қабул қилинганлигини билиб-билмасдан жиноят йўлига кириб қолган шахсларга кўрсатилган бағрикенгликнинг олий қиёми деб тушуниш лозим. Зеро, бунинг натижасида озодликдан маҳрум қилиш жазосини ўтаётган юзлаб маҳкумлар оиласи бағрига қайтади, ақиллари билан дийдорлашади.

Амнистия тўғрисидаги ушбу ҳуқуқий ҳужжат 11 банддан иборат бўлиб, унинг 1-5-бандлари жазодан озод қилишни, 6-банди эса қарор эълон қилинган кунда ўталмаган жазо муддати 3 йилдан кам қолган маҳкумлар жазони ўташ учун манзил-колонияларга ўтказилишини назарда тутса, 7-бандига асосан маъмур қарорнинг 1- ва 2-бандларида қайд этилган шахслар томонидан содир этилган жиноят ишларининг барчаси тугатилди. Қолган бандлари эса ушбу қарор қимларга нисбатан қўлланилмаслигини ҳамда унинг амал қилиш муддати ва ижро этилиши тартибини белгилайди.

Шундай қилиб, амнистия ҳақидаги қарорнинг биринчи бандига асосан (маъмур қарорнинг 8-бандига назарда тутилган ҳақдорларни ҳисобга олган ҳолда) ўта оғир ва таъқидланган ташкилотлар фаолиятида иштирок этмаган, улар таркибиди тинчлик ва ҳавфсизликка қарши ёки жамоат ҳавфсизлигига қарши жиноятлар содир этмаган, биринчи марта ҳукм қилинган аёллар, қарор қонуний кучга киргунга қадар воёга етмаган ёшида (18 ёшга тўлмаган) жиноят содир этганлар, 1950 йил 29 августга қадар тутилган эркаклар ва Ўзбекистонда доимий яшаш учун қонуний асослари бўлмаган чет эл фуқароларининг барчаси жазодан озод этиладилар.

Қарорнинг иккинчи бандига асосан эҳтиёсизлик оқрасида жиноят содир этганлар, шунингдек, биринчи марта ҳукм қилинган шахслар, башарти улар ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноят содир этган бўлсалар жазодан озод қили-

надилар. Жиноят қонунига кўра, қасддан содир этилиб, уч йилдан кўп бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум этиш тарзидаги ҳамда эҳтиёсизлик оқибатида содир этилиб, қонунда беш йилдан кўп бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум этиш тарзидаги жазо назарда тутилган жиноятлар ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган жиноятлар деб топилади. Унча оғир бўлмаган жиноятлар деғанда, жиноят қонунига кўра қасддан содир этилиб, беш йилдан кўп бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум этиш тарзидаги ҳамда эҳтиёсизлик оқибатида содир этилиб, беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум этиш тарзидаги жазо назарда тутилган жиноятлар тушунилади.

Унинг учинчи бандига асосан маъмур қарор қонуний кучга киргунга қадар бир йилдан ошмаган муддат ичиди қонунда белгиланган тартибда жазони ўташга тўсқинлик қиладиган оғир касалликка чалинган ёки биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари деб топилган ҳамда биринчи ва иккинчи гуруҳ диспансер рўйхатидаги сил касаллигига чалинган, бироқ жавобгарлигини оғирлаштирадиган ҳолатларда қасддан одам ўлдириш жиноятини содир этмаган (ЖКнинг 97-моддаси 2-қисми) шахслар жазодан озод этиладилар.

Шуни таъкидлаш керакки, тергов жараёнида бу шахсларга нисбатан жиноят ишлари тугатилмайди. Уларни тергов қилиш ва судда кўриб чиқиш умумий тартибда амалга оширилади ва асослар бўлса, суд Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси 463-моддаси 2-қисми 1-банди талабига асосан айблов ҳукми чиқариб, айбдорни асосий жазодан озод қилади.

Қарорнинг тўртинчи бандига асосан озодликдан маҳрум қилиш жазосига ҳукм қилиниб, содир этган жиноятнинг оғирлик даражаси ва тайинланган жазо миқдоридан қатъий назар, озодликдан маҳрум қилиниб, ўталмай қолган жазо муддати икки йилдан кўп бўлмаган, ҳукми маъмур қарор эълон қилинган кунга қадар қонуний кучга кирган, бироқ жавобгарлигини оғирлаштирадиган ҳолатларда қасддан одам ўлдириш жиноятини содир этмаган (ЖКнинг 97-моддаси 2-қисми) маҳкумлар жазодан озод этиладилар.

Қарорнинг бешинчи бандига асосан таъқидланган ташкилотлар фаолиятидаги иштироки, тинчлик ва ҳавфсизликка қарши ёки жамоат ҳавфсизлигига қарши жиноятлар содир этганлиги учун биринчи марта озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилиб, тузалиш йўлига қатъий ўтган шахслар жазодан озод қилинади.

Бироқ, амнистия тўғрисидаги қарорни қўллаш тартиби ҳақидаги Низомда бундай тоифагаги шахсларни амнистия актига кўра жазодан озод этишнинг алоҳида қоида-си белгиланган бўлиб, бунга кўра, Ўзбекистон Республикаси Миллий ҳавфсизлик хизмати ва Ички ишлар вазирлигининг ҳамда жазони ижро этиш муассасаси маъмуриятининг маҳкуми амалда пушаймонлиги ва қатъий тузалиш йўлига ўтганлиги тўғрисидаги тегишли ҳуқуқсозлари, маҳкумининг содир этган жиноятдан чин қўнгилдан пушаймонлиги тўғрисидаги ёзма

аризаси ва маҳкумининг яқин қариндошлари ҳамда унинг яшаш жойидаги фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органининг кафили хати бўлган таъкидлагина қўлланилиши мумкин.

Қарорнинг олтинчи бандига асосан содир этган жиноятнинг оғирлик даражаси ва тайинланган жазо миқдоридан қатъий назар озодликдан маҳрум қилиш жазосига ҳукм қилиниб, маъмур қарор эълон қилинган кунга ўталмай қолган жазо муддати ўч йилдан кўп бўлмаган шахслар манзил-колонияларга ўтказилади.

Амнистия тўғрисидаги Қарорнинг 7-бандига кўра, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 68-моддасидаги асослар бўйича, яъни шахсни жиноий жавобгарликдан озод этган ҳолда қўллашда амнистия тўғрисидаги қарорнинг 1- ва 2-бандларида қайд этилган шахслар томонидан содир этилган жиноятларга оид материаллар ва ишлар амнистия тўғрисидаги қарорнинг 8-бандидаги чекланишларни ҳисобга олган ҳолда тугатилиши керак.

Маъмур амнистия тўғрисидаги қарорнинг инсонпарварлик ва бағрикенглиги билан алоҳида ажралиб турадиган ва муқаддам қабул қилинган амнистия актларидан ўзининг қатъилиги ва ҳажми кенглиги, бир сўз билан айтганда, олийҳимматлиги билан фарқ қиладиган жиҳати шундаки, унинг 1-3-бандлари муқаддам амнистия актларига асосан жазодан озод этилгандан кейин қасддан жиноят содир этган шахсларга ҳам қўлланилади.

Амнистия тўғрисидаги ушбу қарорни жиноят содир этган шахсларга қўллашда Ўзбекистон Республикаси ЖПКнинг ишчи судга қадар юритиш босқичида амнистия актини қўллаш тартибини белгиловчи 63-боби ҳамда амнистия тўғрисидаги Қарорни қўллаш тартиби ҳақидаги Низомда белгиланган тартиб ва қоидаларга қатъий риоя қилиш лозим бўлади.

Амнистия тўғрисидаги қарорнинг 8-бандининг "а" кичик бандига мувофиқ, маъмур қарор ўзқ муддатга ёки умрбод озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахсларга, ўта ҳавфли рецидивистларга, жиноий уюшма таркибиди жиноят содир этганларга, жазони ўташ тартибини мунтазам равишда бузётган маҳкумларга, ва ўлим жазоси афв этиш тартибиди озодликдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилган шахсларга; "б" кичик бандига мувофиқ, қарорнинг 1-банди ўта оғир жиноят содир этганларга; "в" кичик бандига мувофиқ, қарорнинг 1-4, 6 ва 7-бандлари таъқидланган ташкилотлар фаолиятидаги иштироки, улар таркибиди тинчлик ва ҳавфсизликка қарши ёки жамоат ҳавфсизлигига қарши жиноятлар содир қилганлиги учун судланган шахсларга; "г" кичик бандига мувофиқ, қарорнинг 4-6-бандлари муқаддам амнистия тартибиди жазодан озод бўлган, яна қасддан жиноят содир этган шахсларга; шунингдек, ўлим жазоси афв этиш тартибиди озодликдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилган шахсларга таъбиқ этилмайди.

Жамоат ҳавфсизлигига қарши қаратилган бошқа жиноятлар деғанда Жиноят кодексининг жиноий уюшма ҳамда оммавий тартибсизлик ташкил этганлиги ёки унда

фаол қатнашганлик, жамоат ҳавфсизлиги ва жамоат тартибига таҳдид солувчи материалларни тайёрлаш, тарқатиш ва бундай ишларни амалга ошириш учун қонунсиз ташкилотлар тузиш ва бу таъқидланган ташкилотларда иштироки учун жиноий жавобгарлик назарда тутилган жиноятларни тушуниш лозим.

Бундан ташқари таъқидланган ташкилотлар фаолиятидаги иштироки, улар таркибиди тинчлик ва ҳавфсизликка қарши ёки жамоат ҳавфсизлигига қарши жиноятлар содир қилганлиги учун судланган шахслар деғанда мансабга совуққонлик билан қараш, мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш, мансаб ваколати доирасидан четта чиқиш ва ҳокимият ҳаракатсизлиги каби қилмишлари билан маъмур жиноятлар содир этилишига имкон яратиб берган мансабдор шахслар, ҳокимият вакиллари ва зиммасида шундай ваколатлари бўлган шахслар ҳам тушунилади.

Сенатнинг амнистия тўғрисидаги қарори талабларига кўра, маъмур қарор қабул қилинганга қадар жазони ижро этиш муассасаси маъмурияти томонидан қўлланилиб, рағбатлантириш тарзида олиб ташланмаган ва амал қилиш муддати тугамаган икки ёки ундан ортиқ интизомий жазоси бўлган маҳкумлар, ахлоқ тузатиш иши жазосини ўташдан бош тортиклик учун суднинг ажримига асосан озодликдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилган, ҳукмнинг шартлилиги бекор қилиниб, тайинланган жазони ўташ учун юборилган, шунингдек, манзил-колониялардан тегишли тартибди колонияларга ўтказилган ёки қайтарилган маҳкумлар, башарти улар ҳибсга олинган кундан бошлаб Амнистия тўғрисидаги ушбу Қарор қонуний кучга киргунга қадар бир йилдан кам муддат ўтган бўлса ҳамда жазони ўташ, ҳукм ижроси кечиктирилган ёки синов муддати давомидида қасддан жиноят содир этган маҳкумлар жазони ўташ тартибини мунтазам бузётган шахслар деб топилади ва уларга таъбиқ этилмайди.

Аммо судлар томонидан Жиноят кодексининг 60-моддасида қўлланилган шахсларга нисбатан маъмур амнистия озодликдан маҳрум қилиш жазосини ўташ даврида қасддан жиноят содир этган шахслардан бошқа маҳкумларга, башарти ҳукм кучга кирган кундан бошлаб бир йилдан ортиқ муддат ўтган бўлсагина қўлланилиши мумкин.

Жиззах вилоят ҳокимиятида маъмур амнистия тўғрисидаги Қарорнинг ижросига бағишланган йилгида барча манфаатдор идораларнинг раҳбарлигига тегишли тушунтиришлар ва йўл-йўриқлар берилди.

Амнистия тўғрисидаги Қарорни қўллаш тартибини белгиловчи Низом талабларидан келиб чиққан ҳолда амнистия актини қўллашда жамоатчилик назорати ва очик-ошкораликни таъминлаш ва маъмур акти ноқонуний қўллаш ёки уни қўллашда рўй бериши мумкин бўлган турли суиистеъмолликларни, энг асосийси, амнистияга асосан жазодан озод бўлган шахслар билан олиб бориладиган ишлар аҳолининг мониторинг қилиш, жазодан озод қилинган шахслар тўлиқ ҳисобга олинишини ва уларнинг ҳаётга мос-

М.ЭРМАТОВ,

Жиззах вилоят прокурори ўринбосари

лашувларини янада кенгроқ таъминлаш ҳамда ишга жойлаштириш мақсадида вилоят ҳокимиятининг қарорларига асосан сенаторлар, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари депутатлари, Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (Омбудсманнинг) Жиззах вилояти бўйича вакилларида иборат ишчи гуруҳлари ва ҳудудий комиссиялар тусида. Мажлисида амнистияни ижро этиш билан боғлиқ бошқа зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқилди.

Ушбу жамоатчилик ишчи гуруҳлари жойлардаги мавжуд жазони ижро этиш муассасаларига бориш, у ердаги маҳкумлар билан суҳбатлар ўтказиш ҳамда уларнинг шахсий йўлма жилдлари билан танишиш, суриштирув ва дастлабки тергов органлари юритувидаги материаллар ва жиноят ишлари билан танишиш, амнистия актини қўллашга оид материалларни ўрганишда ва кўриб чиқишда бевосита иштирок этиш ва амнистияга асосан жазодан озод бўлган шахслар билан олиб бориладиган ишлар аҳолининг мониторинг қилиш ваколатига эга. Ушбу жамоатчилик гуруҳларига ишлаш учун барча шароитлар яратиб берилиши жойлардаги прокурорлар зиммасига устувор вазифа сифатида юклатилди.

Бундан ташқари амнистия тўғрисидаги қарорнинг ҳар бир маҳкумга нисбатан алоҳида, оғишмай ва ҳолисона қўлланиши ҳамда қонун бузилишининг олдиди олиш устидан назоратни амалга ошириш мақсадида вилоят прокурорининг фармойишига асосан ҳуқуқни муҳофаза этувчи идоралар раҳбарларидан иборат гуруҳ тузилиб, ўз иш фаолиятини бошлаб юборди.

Низомда амнистия тўғрисидаги Қарорнинг аниқ ва бир хилда ижро этилиши устидан назорат Бош прокурорининг юклатилганлиги боис мажлисда жазодан озод этилган шахсларни бутун жамоатчилик томонидан маҳаллага қабул қилиб, уларнинг ҳаётга қайта мослашувида имконият яратилиши устидан қатъий прокурорлик назорати ўрнатиш зарурлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Жойлардаги ҳокимликлар, ички ишлар идоралари, соғлиқни сақлаш муассасалари, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорликда амнистия акти асосида барча жазодан озод этилган шахсларнинг тўлиқ ҳисобга олинишини таъминлаш, уларни ишга жойлаштириш, ёлғиз, ёрдамга муҳтож шахсларни ногиронлар ва қариялар уйига жойлаштириш, воёга етмаганларни ота-оналарининг, васийлик ва ҳомилик органларининг назоратида топириши, зарур ҳолларда уларнинг тегишли таълим муассасаларига юборилишини таъминлаш зарурлиги ҳам мажлис иштирокчиларининг диққат марказида бўлди.

Бир сўз билан айтганда, маъмур шахслардан барча жазодан озод этилганларнинг сийхат-саломатлиги ва уларни ишга жойлаштириш ҳамда ҳаётга мослашуви тўғрисида алоҳида ғафрлик кўрсатиш талаб этилади.

Азалдан халқимиз фарзанд тарбиясига жилай эътибор қаратиб келади. Ўзи эришолмаган ютуқларни келгусида фарзандлари қўлга киритишини, юксак марраларни забт этишини истади. Ана шу эзгу истак ҳукумати-мизнинг ёшларни камол топтиришга қаратилган сиёсатида ҳам яққол ўз ифодасини топган. Юртбошимиз таъкидлаганларидек, фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта, бахтли бўлишлари шарт.

Келажакка хиёнат

Ана шу эзгу мақсадда истиқлолнинг илк йилларида бошлаб юртимизда кенг қамровли ишлар амалга оширилмоқда. Президентимиз ташаббуси билан қабул қилинган "Таълим тўғрисида"ги Қонун ва Қарорлар тайёрлаш миллий Дастури, шунингдек, бошқа бир қатор норматив ҳужжатлар ёшларимизнинг замон талаблари даражасида билим олиши, касб-хунар сирларини ўрганиши, маънан ва жисмонан чиниқиши учун пухта пойдевор бўлиб хизмат қилмоқда. Юқорида қайд этилган ҳужжатлар ёш авлод таълим-тарбияси масаласи бизда умуммиллат, умуммиллат, умумхалқ ишнинг ажралмас қисми эканини исботлаб турди.

Истиқлол йилларида мактаб ва таълим-тарбия ишининг асосий ижроچиси бўлган ўқитувчилар меҳнатининг кадр-қиммати ҳамда устозлар обрўсини ошириш ҳам ҳукумат доирасидаги муҳим масалалар қаторидан ўрин олди. Шу йиллар ичида уларнинг оилма маошлари бир неча баравар оширилди, турмуш шароитлари яхшиланди. Бу эса фидойий ўқитувчилар сафини кенгайтирди, муаллим ахлини ижодий изланишлар сари илҳомлантирди, иқтидор ва салоҳиятини намоён этиш имконини берди. Улар ўз фаолияти давомида Пифагорнинг "Ўзингни аяма! Ер юзидаги энг гўзал доқиқмандлик ўқитувчиликдир!" деган ҳикматига амал қилиб ишлашяпти. Ушбу пурмаъно гапларни ҳаётининг мазмунига, қалбнинг шиорига айлантириб яшаб, фидойилик ва ишчанлик қобилиятини намоён этмоқдалар. Натижада улар ўқитган, сабоқ берган ўқувчилар туман, вилоят ва республика ҳамда хорижий давлатлардаги турли кўрик-танловлар, фан олимпиадаларида қатнашиб, фахрли ўринларни қўлга киритмоқдалар.

Бирор-бир топширилган вазифани, раҳбарлиқни масъулият эмас, балки имтиёз деб биладиган, нафс, манфаат йўлида ҳар қандай қабиҳликлардан ҳам қайтмайдиган, педагог деган номга номуносиб қимсалар ҳам учрайдики, уларнинг қилмишларидан воқиф бўлсангиз, ҳайф-е, сенга шунча имтиёз, шунча эътибор дегингиз келади. Уларнинг бу қилмишларини келажакка хиёнатдан бошқа нарса эмас, деб ҳаётлайсиз.

Агар гапимизга шубҳа билдирсангиз, мана қисқача воқеа тафсилотини эшитинг. Китоб тумани халқ таълими бўлимининг методика кабинети мудири Анвар Умаров 2010 йил 17 мартдан бошлаб Республика фан олимпиадасининг вилоят босқичида Китоб туманидан қатнашадиган ўқитувчи ва ўқувчиларга умумий раҳбар этиб

тайинланади. У "Давринг келди, сур бегим" деган ақидага амал қилиб, тумандаги 2-ихтисослашган мактаб-интернат ўқитувчиси, Республика фан олимпиадасининг вилоят босқичи ҳайъат аъзоси Акмал Мадиев билан ўзаро жиноий тил бириктиради. Улар текин бойлик орттириш мақсадида Китоб тумани Хожи кишлоғида яшовчи Гулчехра Эшқобиловдан ўғли, тумандаги 72-ўрта мактаб ўқувчиси Элбек Раимовга "давлат ва ҳуқуқ асослари" фани бўйича бўлиб ўтадиган фан олимпиадасининг вилоят босқичида 1 ёки 2-ўринни олиб бериш эвазига 500 000 сўм пора сўрашган.

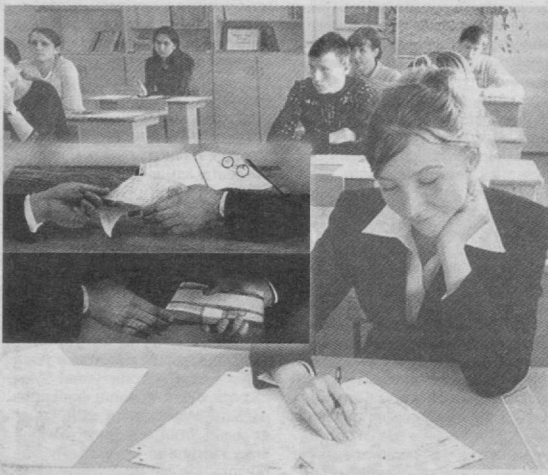
Ўзаро тузилган жиноий релгага асосан 26 март куни Э.Раим

Бахтиёр ИСМАТОВ,
Қарши шаҳар прокурори
ўринбосари
Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Huquq»

олган вақтида ашёвий далил билан ушланган.

Улар ўз айбларига иқдорлик билдирмасалар-да, уларнинг порахўрлиги ашёвий далиллар ва гувоҳларнинг кўрсатмаси билан тўлиқ ўз исботини топди ва бу иш Жиноят ишлари бўйича Қарши шаҳар судида кўриб чиқилиб, жиноий гуруҳ аъзолари А.Умаров ва А.Мадиевларга қилмишларига яраша жазо тайинланди.

Жиноятчилар қилмишларига яраша жазо олиб, ҳақ жойи-

мов "Давлат ва ҳуқуқ асослари" фанидан тест синовларини муваффақиятли топириб, 1 ёки 2-ўринни олиши учун синовда берилган саволларнинг жавобларини М.Мадиев ҳайъат раиси Асрор Пардаевга тегишли уяли телефондан фойдаланиб, "SMS" хабарнома орқали Э.Раимовга ёздирган. Бунинг натижасида у ўрта умумтаълим мактаблари ўқувчиларга ўртасидаги "Давлат ва ҳуқуқ асослари" фани олимпиадасининг вилоят босқичида 2-ўринни олган.

Бунинг эвазига жиноий гуруҳ аъзолари Э.Раимовнинг онаси Г.Эшқобиловдан 500 000 сўм талаб қилишган.

2010 йил 26 март куни Қашқадарё вилояти прокуратураси ва вилоят МХХ бошқармаси ходимлари бирлигида ўтказган тадбирда Китоб тумани халқ таълими бўлими методика кабинети мудири А.Умаров Қарши шаҳридаги "Нуристон" академик лицейи ёнида таниш Р.Элмирзаев бошқарувидаги "Дамас" русумли 70У478 АА давлат рақамли автомашинада Г.Эшқобиловдан 200 АҚШ долларини пора тариқасида

Обдон ўйлаб қаралса, бу шунчаки сўзлар эмас. Унинг замирида олам-олам маъно мужассам. Ҳолбуки, масъулиятсиз раҳбардан тугул, масъулиятсиз оддий одамдан ҳам ҳеч бир яхши ишни кўтиб бўлмайди.

Китоб тумани халқ таълими бўлими методик кабинети мудиридек масъул лавозимда ишлаётган А.Умаровнинг қуюшқонга сикмас қилмишлари, нафс йўлида ҳар қандай пасткашликлардан-да қайтмаслиги эса кишини ўйга толдиради.

Фан олимпиадасига яхши тайёргарлик кўрганлар қолиб кетиб, пора берганларнинг болалари юқори балл тўплаганини кўрган ўқувчиларга бу ҳақсизлик қандай таъсир қилишини юқорида номлари тилган олинган "раҳбар педагоглар" нахотки ўйлашмади?! Ёки пул, моддий манфаатдорлик уларнинг кўзларини кўр, кулоқларини қар қилиб қўйдимикин?!

Юртимизнинг қутлуг эртасини бугун мактаб партасида ўтирган болақайлар барпо этадилар. Шундай экан, уларга таълим-тарбия берувчининг ўзи ҳам нафақат билим борасида, қолаверса, юриш-туриш, кийиниш, муомала маданиятида ҳам бошқаларга ўрнак бўлиши керак. "Таълим тўғрисида"ги Қонуннинг 5-моддасида "Тегишли маълумоти, касб тайёргарлиги бор ва юксак ахлоқий фазилатларга эга бўлган шахслар педагогик фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга" деб белгилаб қўйилган. Ўқитувчиларгаки шундай юксак талаблар қўйилар экан, уларга методик ёрдам, йўл-йўриқ кўрсатадиган раҳбарга бундай талаб икки баравар ортиқ қўйилишини, нахотки А.Умаров билмаган бўлса? Бундай хунук воқеа кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйиш ишига янада каттароқ масъулият билан ёндашиш лозимлигини кўрсатади. Акс ҳолда бир аллома:

Авалл гиштни қийиш
қўрқан меъмор,
Қийишқидир юз йиллаб
турса ҳам девор,

деганидек, нотўғри танланган раҳбарнинг касри бошқаларга ҳам уриши тайин. Буни А.Умаровнинг Республика фан олимпиадаси вилоят босқичи аъзоси А.Мадиевни ўзига жиноий шерик қилиб олгани ҳам кўрсатиб турибди.

Барча кашфиётлар ичида энг улуғи яхши тарбия олган инсондир, деган экан бир донишманд. Ана шундай инсонларни воқеа етказадиганлар, улуғлик осмонига юксалтириш учун илми, меҳнати ва қалб кўрини аямайдиганлар ҳам устоз-мураббийлардир. Уларнинг заҳматли ва машаққатли меҳнати-ни буюк бобоклонимиз Алишер Навоий ўзининг бир байтида:

Ҳақ йўлида ким сенга бир
харф ўқитмиш ранж ила,
Айламак бўлмас адо онинг
ҳақини юз ганж ила.

деганларки, ундан ортириб бир сўз дейиш амримаҳол. Отадек улуғ деб эъзозлаганимиз устозлар юқорида баён этганимиздек, жиноятга қўл урсаларми? Уларни ким деб аташ мумкин?

Ўз ҳолига келтирилди

Соҳиб ЖУМАЕВ,
Қўзилтепа туман прокурорининг
иш ўргатувчи ёрдамчиси

Қонун ўз номи билан қонун. Унинг олдида барча баробар. Бироқ шундайлар ҳам топиладими, улар қонунни четлаб ўтиб, иш бигирмоқчи бўладилар.

"Хўжа Ҳасан" кишлоқ фуқаролар йиғини "Бободўғи" маҳалласида яшовчи Ислон Жўраев ҳам қонунни четлаб ўтиб, ўзбошимчилик билан иш кўрмоқчи бўлди. У "Мавлоно Андокий" номли фермер хўжалигининг 460-контурдаги экин майдонидан 0,10 гектарига ўзбошимчилик билан уй-жой қуришни мақсад қилиб, иморат учун пойдевор қурди.

Буни қаранг-ки, руҳсатсиз иморат қуришни бошлаган И.Жўраев ишни қандай бошлаган бўлса, шундай тўхтатишга мажбур бўлди. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 212-моддасининг талабига кўра, ер майдони асл ҳолига келтирилди. Туман прокурорининг шу ҳақдаги даъво аризасига кўра, Фуқаролик ишлари бўйича Қармана туманлараро суди ишни кўриб чиқди ва қаноатлантирди.

Фермер хўжалигининг юқорида қайд этилган контурдаги ер майдонидан 0,16 гектар ер майдонини ноқонуний ҳолда ўзбошимчилик билан эгаллаб, уй-жой қуриш учун иморат пойдевори ўрнатган Бобур Обитов ҳамда шу контурдаги 0,10 гектар ер майдонини худди шундай йўл билан ажратиб, иморат пойдеворини кўтарган Ойбек Митановлар ҳам қонун олдида жавоб беришларига тўғри келди. Туман прокурорининг "Мавлоно Андокий" фермер хўжалигининг қонуний манфаатлари кўзланган ҳолда қиритган даъво аризалари Фуқаролик ишлари бўйича Қармана туманлараро суди томонидан қаноатлантирди.

Ўзбошимчилик билан қонунсиз эгаллаб олинган ҳар иккала ер майдони жавобгарлар томонидан асл ҳолига келтирилди.

Кўриниб турибдики, ҳар бир фуқаро сўғориладиган экин майдонини ўзи билан эгаллаб олишига йўл қўйилмайди. Ваҳоланки, улар илгаридан фермер хўжалиги раҳбари ҳамда туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими ходимлари томонидан оғохлантирилган эдилар. Шундай бўлса-да, иморат қуриш ишларини давом эттирверганлар. Иш судгага етиб борди. Суд қарори эса барча фуқаролар учун мажбурий.

Тўламаса нима бўлади?

Мен собиқ турмуш ўртоғимдан фарзандим учун ўзаро келишув бўйича маълум миқдорда пул олиб тураман. Аммо охириги пайтларда у пулни кеч тўлайдиган бўлиб қолди. Бориб-бориб умуман тўламай қўйиши ҳам мумкинми?

Ўлмасхон Шарифова

Шундай бўлиши ҳам мумкин. Лекин бундай ҳолат фарзандингиз учун олишнинг лозим бўлган алиментни қонуний тартибда ундириб олишингизга тўсқ бўлмайди. Яъни, Оила кодексининг 135-моддаси талабига кўра, алиментнинг ихтиёрий равишда тўлаб турлиши алимент ундирувчини алимент ундириш ҳақидаги даъво ёки ариза билан ҳоҳлаган вақтда судга мурожаат қилиш ҳуқуқидан маҳрум этмайди.

Турмуш ташвишлари

Мен 1981 йили турмушга чиққанымдан сўнг отамдан қолган икки хонали уйда яшаб келар эдик. Турмушимиз давомида уч нафар фарзанда кўрдик. Лекин икки фарзандим ва турмуш ўртоғим вафот этганидан сўнг битта ўғлим билан қолдим. Турмуш ўртоғим вафот этгунга қадар бизга яқка тартибда уй-жой қуриш учун 12 сотих ер майdonи ажратиб берилган бўлиб, айни пайтга қадар шу ерда қурилган уйимизда яшаб келаямиз. Қонун бўйича ота вафот этса унинг барча мулклари оиласи ва фарзандларига қоиши керак. Аммо турмуш ўртоғимнинг синглиси акасига берилган ушбу ер участкасини олиб қўйиш учун биз билан доимий равишда жанжал қилиб келаяпти. Бу масалани қандай қилиб ҳал этса бўлади?

Омина Туропова

Оила кодексининг 23-моддаси белгиланган тартибга кўра, эр-хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулк, у қимнинг номига расмийлаштирилган бўлишдан қатъий назар эр-хотиннинг умумий мол-мулк ҳисобланади ва мазкур кодекснинг 24-моддасига мувофиқ, эр-хотин ушбу мол-мулкка эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасаруф этишда тенг ҳуқуққа эга бўладилар. Уни тасаруф этиш эса ўзаро розилик асосида амалга оширилади. Шундан келиб чиқадиган бўлсак, Фуқаролик кодексининг ворислик ҳуқуқи ботида белгиланишича, умумий бирга-

ликдаги мулк иштирокчиси ўз улушини васият қилиб қолдиришга ҳақли бўлади. Агар бундай мол-мулк мерос қолдирувчи томонидан ўлимидан олдин васият қилинмаган бўлса, унда мол-мулк меросхўрлар ўртасида қонун бўйича тақсимланади. Сиз ва фарзандингиз ушбу мол-мулкнинг биринчи навбатдаги меросхўри ҳисобланасизлар. Шунинг учун мерос мулки қонуний тартибда расмийлаштирилмаган бўлса, буни нотариал идора орқали амалга оширишингиз лозим. Агар бу борада низо келиб чиқадиган бўлса, уни қонуний ҳал этиш учун судга мурожаат этиш керак.

Солиқ имтиёзи

Мен асосий ишимдан ташқари, ўз уйимда мол боқиб, уни қассобга сотиш орқали қўшимча даромад оламан. Иш жойимда олган иш ҳақимдан даромад солиғи ушлаб қолинади. Шунинг учун мен юқорида айтилган йўл билан олган даромадимдан ҳам солиқ ушланиши керакми ёки йўқми?

Абдувахоб Сатторов

Амалдаги Солиқ кодексининг 179-моддасида жисмоний шахсларнинг солиқ солинмайдиган даромадлари белгиланган бўлиб, бундай имтиёзлардан бирида уй ҳўжалигида, шу жумладан, деҳқон ҳўжалигида етиштирилган ҳайвонларни (қорамол, парранда, мўйнали ва бошқа ҳайвонлар, балиқ ва бошқаларни) тирик ҳолда ҳамда уларни сўйиб, маҳсулотларини хом ёки қайта ишланган ҳолда, саноатда қайта ишлашдан ташқари, табиий ва қайта ишланган чорвачилик, асаларичилик ва деҳқончилик маҳсулотларини сотишдан олинмайдиган даромадлар ҳам қайд этилган. Манзарали боғдорчилик (гулчилик) маҳсулотлари етиштирилган олган даромадлар бундан мустасно. Мазкур даромадлар солиқ тўловчи тегишли маҳаллий давлат ҳокимияти органи, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органи, боғдорчилик, узумчилик ёки полизчилик ширкатларининг бошқаруви томонидан берилган, реализация қилинган маҳсулот солиқ тўловчи томонидан унга ёки унинг оила аъзоларига ажратилган ер участкасида етиштирилганлигини тасдиқловчи белгиланган шаклдаги ҳужжатни тақдим этган тақдирда, солиқ солишдан озод қилинади.

Қўшни хонадондаги ишлар

Қўшни уйда эр-хотин икки нафар фарзанд билан яшар эдик. Ота-онаси ичкиликка ружу қўйганини учун охириги пайтларда болаларига умуман қарамай қўйишди. Шунинг учун, суд томонидан улар ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этилди. Болалар эса болалар уйига топширилди.

Қонун бўйича ота-она ўртасидаги никоҳ бекор қилинганда болалар таъминоти учун улардан алимент ундирилади.

Юқоридаги ҳолатда болалар алимент олишлари мумкинми?

Зариф Махдиев

Вояга етмаган болалар ота-онасидан олиниб, болалар тарбия муассасасига жойлаштирилганидан бўлса, суд бу тўғрида қарор қабул қилишда Оила кодексининг 107-моддасига мувофиқ, ота-онанинг ҳар биридан қонунда белгиланган миқдорда алимент ундириши мумкин. Ундирилмаган алимент пуллари эса болалар жойлаштирилган тарбия муассасасига хизмат кўрсатадиган банкда ушбу болалар номига очилган махфус ҳисоб varaгига ўтказиб борилади.

Товон пули борми?

Агар ишчи ўз меҳнат вазифаларини бажараётган вақтда техника хавфсизлигининг йўқлиги сабабли етказилган зарар тўғрисида вафот этса ва у оиланинг боқувчиси бўлса, унинг оила аъзоларига корхона томонидан тоvon пули берилиши керакми ёки йўқми? Агар тўланадиган бўлса, вафот этган оиланинг болаларидан ташқари, унинг ота-онаси ҳам бу пулни олиши мумкинми?

Шоира Комилова

Саволингизга Меҳнат кодексининг 192-моддасида ба-тафсил жавоб берилган. Хусусан, мазкур модда талаби бўйича ходим меҳнатда майиб бўлиши, касб касаллиги ёки меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда соғлиғига бошқача тарзда шикаст етиши сабабли вафот этган ҳолларда, иш берувчи марҳумнинг қарамоғида бўлган меҳнатга қобилиятсиз шахсларга, шунингдек, ўн олти ёшга тўлмаган ёки у вафот этган кунга қадар ундан таъминот олиш ҳуқуқига эга бўлган шахсларга, марҳумнинг вафотидан кейин туғил-

ган фарзандига, шунингдек, ота-онасидан бирига, умр йўлдошига ёки оиланинг бошқа аъзосига, агар у ишлаган марҳумнинг уч ёшга етмаган болалари (укалари, сингиллари) ёки невараларининг парвариши билан банд бўлса, зарарни тўлаши шарт.

Қарамоқда бўлиш фаразани олинади ва бунинг учун далил талаб этилмайди.

Куйидагилар меҳнатга қобилиятсиз деб ҳисобланади:

Ўн олти ёшдан катта шахслар, агар улар шу ёшга тўлгунга қадар ногирон бўлиб қолган бўлсалар;

олтмиш ёшга тўлган эркаклар ва эллик беш ёшга тўлган айёллар;

белгиланган тартибда ногирон деб топилган шахслар.

Оила аъзосининг меҳнатга қобилиятсизлиги бошланган вақт (боқувчининг вафотига қадар ёки ундан кейин) унинг зарарни ундиришга бўлган ҳуқуқига таъсир этмайди.

Ўн олти ёшдаги ва ундан катта ўқувчилар, ўқув юртарларнинг кундузги бўлимларида ўқишни тугатгунларигача, лекин ўн саккиз ёшга қадар бўлган даврда, зарарни ундириш ҳуқуқига эгадирлар.

Пул тўлиқ бериладими?

Мен олий ўқув юртига ўқишга кирганим сабабли ишдан кетишга мажбур бўлдим. Бу йилги меҳнат таътилни май ойида олган эдим. Яқинда меҳнат дафтарчабини олгани борсам, қадрлар бўлимида меҳнат шартномаси йил тугамасдан турб бекор қилинганимни ўқиб қолганимни айтишди. Шу иш тўғри қилинганми?

Даврон Жабборов

Меҳнат кодексининг 164-моддасида белгиланган қоидага мувофиқ, йил ҳисобидан ходим таътил олиб бўлган, лекин йил тугамасдан турб меҳнат шартномаси бекор қилинса, таътилни ишланмаган даврга тегишли кунлари учун меҳнат ҳақидан ушлаб қолиниши қайд этилган. Бироқ, бу тартиб ўқишга кирганлик ёки пенсияга чиққанлик, шунингдек, ходим малакаси етарли бўлмаган, соғлиғи ҳолатига

кўра, ишлаб чиқаришдаги, технологиядаги ўзгаришлар, ходимлар сонининг қисқартирилиши, корхонанинг тугатилгани, ходим ҳарбий хизматга чақирилиши, шу ишни илгари бажариб келаётган ходим ишга тикланиши ҳамда ходим янги меҳнат шартлари асосида ишлашни рад этиши муносабати билан меҳнат шартномаси бекор қилинган ҳолларга татбиқ этилмайди.

Ўйроб таъминлаш шартли билан уйни, квартирани бошқа шахсга бериш шартномасини тузиш, ўзгартириш ва бекор қилиш Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси қоидаларига мувофиқ амалга оширилади.

Ўйроб таъминлаш шартли билан уйни, квартирани бошқа шахсга бериш шартномасининг предмети бўлган турар жойдан фойдаланиш шу шартнома шартларига мувофиқ амалга оширилади.

Шартномада турар-жойдан фақат турар-жойни бошқа шахсга бераётган ва уни олаётган шахс фойдаланиши назарда тутилмиши, турар-жойдан фойдаланиш тартиби белгилаб қўйилиши ёки белгиланмагани ҳудуд турар-жойни фойдаланиш учун унинг шахсга (ушунинг шахсларга) бериш ёки қонун йўли қўйилган бошқача усулда фойдаланиш белгиланиши мумкин.

Уй-жой кодексининг 122-моддаси

Болалар учун вақт

Мен ҳамшира бўлиб ишлайман. Лекин фарзандим бўлганимдан бери уйда болалар тарбияси билан машғулман. Фарзандларимдан кичини яқинда икки, каттаси эса тўрт ёшга тўлади. Ҳар иккаласини ҳам боғчага беришганимиз. Кичик фарзандим икки ёшга тўлаши билан ишга чиқмоқчиман. Агар ишга чиқадиган бўлсам, болаларни боғчадан олиш мумкинми тўғрисида. Шунинг учун мен иш жойимнинг маъмуриятидан ишдан сал эртaroқ чиқишга рухсат беришни сўрашим мумкинми?

Лола Қамбарова

Амалдаги меҳнат қонунчилиги бўйича ходим учун иш вақтининг нормал муддати ҳафта сизга қирқ соат қилиб белгиланган. Агар сиз давлат бюджетли ҳисобидан таъминланадиган муассасида ишласангиз иш берувчи оилани шариотингизни ҳисобга олган ҳолда бу вақтнинг беш соатга қисқартириши мумкин. Яъни, уч ёшга тўлмаган болалари бор, бюджет ҳисобидан молиявий жиҳатдан таъминланадиган муассасалар ва ташкилотларда ишлаётган айёллар Меҳнат кодексининг 228-моддасига мувофиқ, иш вақтининг ҳафтасига ўттиз беш соатдан ошмайдиган қисқартирилган муддати белгиланади. Бунда айёллар меҳнатига ҳақ ҳар кунги тўлиқ иш муддати чоғида шу тоифадаги ходимлар учун белгиланган миқдорда тўланади.

Саволларга ҳуқуқшунос Дониёр ХАЛИЛОВ жавоб берди

ҲУРМАТЛИ МУШТАРИЙЛАР!

Ўзингизни қизиқтирган ҳуқуққа оид саволларингиз бўлса бизга мурожаат қилинг. Уларга тажрибали ҳуқуқшунослар жавоб беради. Саволларингизни «Huquq» газетасининг «info@huquq-gazeta.uz» электрон почтаси орқали юборишингиз ёки (8-371) 233-26-62 телефони орқали мурожаат қилишингиз мумкин.

Телефонда сўзлашиш ҳуқуқи

Мамлакатимизда озодликдан маҳрум этилган шахсларга телефон орқали ўз яқинлари билан гаплашиш ҳуқуқи берилганми?

Наима Эшонкулова

Бундай шахсларга Жиноят ижроия кодексининг 77-моддасида телефон орқали ўз яқинлари билан сўзлашиш ҳуқуқи берилиши белгиланган. Аммо бундай сўзлашувлар жазони ижро этиш муассаса маъмуриятининг назорати остида ўтказилиб, сўзлашув учун маҳкумнинг шахсий ҳисоб varaгидан тегишли равишда ҳақ тўланади.

Сўзлашувлар миқдори эса мазкур муассасанинг тартиб турига ҳамда маҳкум сақланаётган шариотига қараб белгиланади.

Маҳкумнинг илтимосига кўра, маҳкум жазони ижро этиш муассасасига етиб келгандан кейин, шунингдек, алоҳида ҳолларда унга қўшимча равишда телефон орқали сўзлашувга рухсат этилиши мумкин.

Интизомий бўлинмаларда сақланаётган маҳкумларга фақат алоҳида ҳолларда телефон орқали сўзлашувга рухсат этилиши мумкин.

Озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланаётган маҳкумларнинг телефон орқали ўзаро сўзлашуви тақиқланади.

Маҳкумларга телефон орқали сўзлашувга рухсат этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланади.

Жазо муқаррарлиги таъминланмоқда

Тараққиёт шундай даражада келдики, йиғирма биринчи аср глобализм нуқтаи назаридан юқори босқичга кўтарилганлиги билан характерланади. Лекин бу жараёнда одам савдоси деяр аталмиш машғум бир жиноят инсониятни ташвишга солмоқда.

Келинг, таҳлилларга назар ташлайлик. Вилотимизда 2010 йилнинг январь-август ойларида одам савдоси билан боғлиқ 20 та жиноят фош этилди. Айбдорларга нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят ишлари кўзғатилган. Ушбу ноқонуний фаолият билан шугулланиб келган 31 нафар шахс аниқланиб, жиноий жавобгарликка тортилди. Мазкур жиноий фаолият оқибатида 53 нафар шахс, шу жумладан, 43 нафар эркак ва 10 нафар хотин-қиз жабр кўришган.

Тергов жараёнида жабрдидаларнинг 44 нафари меҳнати, 9 нафари эса фоҳишалик учун ёлланганлиги, улар эксплуатация қилиш учун Россия, Қозоғистон, Қирғизистон ва Бирлашган Араб Амирликлари давлатларида олиб чиқилганлиги аниқланди.

Масалан, фуқаро М.Файзуллаев вилот ИИБ бошлиғи номига ариза билан мурожаат қилиб, 2009 йил май ойида Навоий шаҳрида вақтинча яшовчи Қирғизистон Республикаси фуқароси М.Садиков ахши иш топиб беришни, қўлай меҳнат шaroитларида ишлашини, ойлик маоши 4 млн. сўм атрофида бўлишини айтиб, алдаб Ўзбекистон Республикаси давлат чегарасидан олиб ўтганини, сўнгга Қирғизистоннинг Ўш вилотида олиб бориб, берган ваъдаларини бажармасдан қонунга хилоф равишда уни ушлаб турганилиги сабабли М.Садиковга нисбатан қонуний чора кўришни сўраган.

Ушбу ҳолат бўйича олиб борилган тергов-олиди текшириш ҳаракатлари давомида М.Файзуллаевнинг аризасида келтирилган важлар ўз тасдиғини топган. Мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши кўзғатилиб, тергов натижаларига кўра, жиноят иши айблов ҳулосаси билан судга юборилиб, жазо муқаррарлиги таъминланган.

Хушнур МАКСУДОВ,
Навоий вилот прокуратураси бўлим бошлиғи
Абдуҳаким ХАСАНОВ,
журналист

Худди шу каби фуқаролар Э.Бозоров, М.Эшмуродов ва Ш.Эргашевлар ҳам Кармана туман ИИБ бошлиғи номига ариза билан мурожаат қилганлар. Аризада 2008 йил сентябрь ойдан 2009 йил май ойига қадар туманда яшовчи О.Мирзев уларни алдаб, Россия давлатига олиб боргани, иш ҳақларини бермасдан келганлиги кўрсатилган.

Тергов-олиди текшириш ҳаракатларида уларнинг аризасида келтирилган важлар ўз тасдиғини топган.

Шу боис, жорий йилнинг 23 июлида Кармана туман ИИБ ТБ томонидан О.Мирзевга нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши кўзғатилди. Ушбу жиноят иши ҳам тергов натижасига кўра, жиноят ишлари бўйича Кармана тумани судига мазмунан кўриб чиқиш учун юборилган ва жазо муқаррарлиги таъминланган.

2010 йилнинг 3 сентябрь ҳолатига кўра вилот бўйича Бирлашган Араб Амирликлари билан бир аёл фоҳишалик билан шугулланганлиги, 3 нафари эса бошқа турдаги ҳуқуқбузарликлари учун депортация қилинган бўлиб, ҳозирда улар белгиланган тартибда ҳисобга олинган.

Шуни таъкидлаш лозимки, фуқароларни иш билан таъминлаш гоёт долзарб масаладир. Шундан келиб чиққан ҳолда прокуратура органлари ташаббуси билан меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бош бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари билан ҳамкорликда 32 марта меҳнат ярмаркалари ташкил этилди. Уларда 1189 та корхона ва ташкилотларнинг иштироки таъминланди. Олиб борилаётган бу каби муайян ишлар бесамак кетмайдими, албатта.

Барча бирдай масъул

Шавкатбек ИСОМИДДИНОВ,
Андижон вилот прокуратураси бўлим бошлиғи

2010 йил 13 сентябрь кuni Андижон вилотида бўлиб ўтган "Одам савдосининг олдини олиш ва мазкур жиноятдан жабрланганларга кўмаклашиш" мавзусидаги давра суҳбатининг шиори ана шундай бўлди.

Унда вилот ҳокимлиги, прокуратураси, божхона ва ички ишлар бошқармаси, "Меҳримиз сизга" ижтимоий қўллаб-қувватлаш маркази, жамоат ва нодавлат-нотижорат ташкилотлари, Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона кўмитаси, Республика "Istiqbolli avlod" ёшлар ахборот-маърифат маркази ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Давра суҳбатига вилот ҳудудий идоралараро комиссияси ишчи гуруҳи томонидан Ўзбекистон Республикасининг "Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида"ги Қонуни ҳамда Президентимизнинг бу борадаги қарорининг ижроси юзасидан вилотда амалга оширилаётган ҳамда одам савдосига қарши курашиш бўйича идоралараро комиссияси томонидан ўтган давр мобайнида олиб борилган ишлар ҳақида ахборот берилди. Унда вилотда айнан одам савдосига қарши курашиш борасида олиб борилган ишлар, одам савдосидан жабрланганларни тиббий кўрикдан ўтказиш, аҳолини иш билан таъминлаш борасида маълум ижобий натижаларга эришилганлиги алоҳида қайд қилинди.

Олиб борилаётган тадбирлар натижасида бу турдаги жиноятлар бирмунча камайди. Яъни, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 71 тадан 21 тага камайишига эришилди, жорий йилда кўзғатилган жиноят ишлари бўйича жабрланувчи деб эътироф этилган 59 нафар фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари тикланганлиги, ўз навбатида бу борада амалга оширилаётган ишлар ўз самарасини бераётганлигидан далолат.

Мулоқотда бу турдаги жиноятлар айрим "уддабурон"лар учун ҳаром бойлик орттиришга имкон яратса, бошқа фуқароларни ўзга юртларда ҳужжатсиз, бошпанасиз, оғир шaroитларда кимингдир жиноий мақсадлари йўлида қўллик даҳшатларини бошидан кечиришига олиб келаётганлиги қайд этилди.

Масалан, Ўзбекистон фуқаролари М.Абдуқоқиев, опа-сингил Руза ва Маҳфуза Абдурахмоновлар Россия фуқароси В.Юн билан жиноий тил бириктириб, 4 нафар аёлни фоҳиша сифатида фойдаланиш учун Россия Федерациясига олиб кетганликлари аниқланиб, уларнинг жиноий мақсадларига барҳам берилди. Тергов натижасига кўра, М.Абдуқоқиев ва бошқаларга жазо муқаррарлиги таъминланди.

Давра суҳбатига одам савдосига қарши курашишда аҳоли бандлигини таъминлаш, айниқса, академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари битирувчиларини ишга жойлаштириш алоҳида аҳамиятга эга эканлиги, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, тадбиркорлик субъектларини ҳимоя қилиш ва анги иш ўринларини яратиш ҳамда фуқароларнинг Ўзбекистон Республикасининг ташқи меҳнат миграцияси масалалари Агентлиги орқали қонуний йўллар билан ва тегишли ҳужжатлар асосида хорижда ишлашга боришини ташкил қилиш ва тушултириш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Мулоқот сўнггида мазкур мавзудаги бир неча видеороликлар намойиш этилди. Давра суҳбати очик мулоқот тарзида бўлиб ўтди.

Ўзга юртдан унмаган ризқ

Ортиқали Пармонов 1960 йилда Фарғона вилотида туғилган, айна пайтада нафақада. Муқаллам жиноят содир этиб, суҳ ҳукми билан жиноий жавобгарликка тортилгач, амнистия актига асосан озодликка чиққан кезларда қайта бу кўчага орамасликка аҳд қилганда. Афсуски, орадан ҳеч қанча вақт ўтмай бу қарори эсида қолди...

У маълум муддат ишсиз юргач, таниш-билишларнинг маслаҳати билан Россия Федерациясининг Оренбург шаҳрига ишлаш учун йўл олди. Аввалига унга яхши маош тўлашаётганидан хурсанд ҳолда икки ўғлини ҳам ёнига чақирди, биргалишиб ишлаш бошлашди.

Шундай кунларнинг бирида у Наманган вилотининг Поп туманида яшовчи Х.Умаралиев билан танишиб қолди.

— Иш ҳақини вақтида ололмаймиз, — нолиб қолди Х.Умаралиев. — Шерикларим ҳам уч-тўрт ойдан буён пулларини ололмай сарсон...

О.Пармоновнинг унга раҳим келдики ёки бошқа нияти бормиди, уни ўз ёнига олди. Улар икки йил мобайнида бирга ишлашди. Ҳақларини ҳам вақтида олиб, бир-бирларининг ишончларига киришди.

2008 йил ноябрь ойида Х.Умаралиев ўз уйига қайтиб келгач, қариндошлари ҳам Россияда ишлаш ниятлари борлигини айтиб, уни йўқлаб кела бошлашди.

— Билмадим, меннинг бошлиғим бор. Ҳаммасини ўша ҳал қилади, — жавоб қилди Х.Умаралиев.

Орадан бир ой ўтгач, яқинларини йиғиб, уйда "эхсон" қилди. Табиийки, бу йиғинга О.Пармоновни ҳам таклиф қилди.

— Манавилар ҳам Россияда ишлашга иштиқманд йигитлар, ака, — икки нафар қариндошини О.Пармоновга таништирди. — Келганимдан буён мени ўзингиз билан олиб кетинг, деб ҳол-жонимга қўйишмаяпти...

Бу О.Пармонов учун айна муддао эди. Чунки у яқиндан буён Россияга бориб ишлаш ниятидаги бир-икки нафар йигитларни олиб кетиб, уларнинг кучидан фойдаланишни қўлаб юрганди.

— Майли, олиб кетсак кетамиз, фақат... Йўл харажатини ўзлари тўлашларига тўғри келади. Озиқ-овқат, яшаш жойи бепул. Шароитларини ҳам яхшилаб бераман... Маошини ҳозирча 200 доллардан тўлайман. Кунлар исиб кетишни билан 500 доллардан ошадими...

Шунча маошнинг дарегини эшитган йигитлар жонланиб қолди:

— Йўл харажати қанча бўлса ҳам тўлаймиз, ака!

Хуллас, улар 2009 йил 1 апрель кuni биргаликда йўлга чи-

қиш учун келишиб жайрлашдилар.

Келишилган кuni О.Пармонов Х.Умаралиев, Я.Жаннатов ва А.Обидовдан йўл ҳақи учун 300 АҚШ доллари миқдорига пул ҳамда фуқаролик паспортларини йиғиб олгач, йўлга тушибди.

Оренбург шаҳрига етиб боргач, қурилиш ташкилотига жойлашган йигитлар О.Пармоновнинг назоратида астойдил ишга киришибди. Гарчи яшаш шaroити ваъда қилинган даражада бўлмаса-да, улар учун бу қийинчиликлар писанд эмас эди. Ахир уйда оила аъзолари умид билан қараб қолишган, кўпроқ пул билан қайтишни лозим.

Орадан икки ой ўтгач, О.Пармоновнинг найранглари фош

Дилшодбек АМОНОВ,
Наманган вилот прокурорининг катта ёрдамчиси

бўла бошлади. Чунки маошнинг дарағи йўқ, қурилиш ташкилоти раҳбарлари эса улар билан гаплашмас, фақат О.Пармоновга учрашишни маслаҳат беришар эди.

Дарҳақиқат, О.Пармонов уларнинг маошини аввалдан олиб, ўз манфаатлари йўлида ишлатиб юборганди. Буни билиб қолган ҳамюртлари шу атрофдаги бошқа қурилиш ташкилоти раҳбарлари билан келишиб, ўша ерга ўтиб кетишди. Тайинки, уларга ўзича "раҳнамо"лик қилаётган О.Пармоновнинг бундан ҳаёли қолди. "Уларнинг адабини бериб қўймасам бўлмайдими"

чоғи", деган ўйда ўша "объект" бошқарувчиси Ираклийга учради. У билан тил бириктиргач, йигитларнинг паспортларини унга топширди. Сўнгга Ираклий билан йигитларнинг пулини бермасликка келишиб, ялтиртиришга ҳаракат қила бошлади.

Ўта оғир шaroитда ишлаб, маошини ололмаган йигитлар орадан уч ой ўтгач, иш ҳақидан дарак бўлмагач, минг машаққатлар билан ўз юртларига қайтишди ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига ариза билан мурожаат этишди.

Жиноят ишлари бўйича Поп тумани суди Ортиқали Пармоновнинг одам савдоси билан боғлиқ мазкур жиноий ишнинг атрофлича ўрганиб чиқиб, унга нисбатан беш йил муддатга озодликдан маҳрум этиш жазоси тайинлади. Шунингдек, ундан жабрланувчиларга этказилган моддий зарар ундириб берилганидан далолат бўлди.

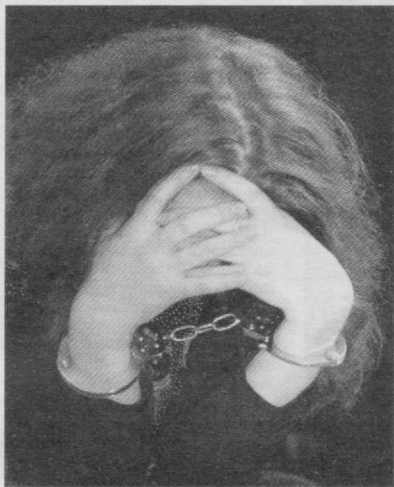
Эътибор бераётган бўлсангиз, кейинги пайтларда одам савдоси билан боғлиқ жиноятларга қарши аёвсиз кураш кетмоқда. Бироқ кенг қамровли тарғибот-ташвиқот ишларига қарамай, уларнинг сони камайса-да, баттамом йўқолмапти. Бу борада жиноятчиларнинг қилмишларини мутлақо оқлаб бўлмайдими. Бироқ Фириб турига ўраллиб олган одамфурӯшларга ўзининг солда ва ишонувчанлиги билан атрофдагиларнинг ёрдам бераётганини ҳам инкор этиб бўлмайди. Шундай экан, ҳар ким ушбу жиноят тафсилотидан ўзига ҳулоса чиқариб олиши лозим. Кейинги пушаймондан эса ҳеч ким асло наф қўрмаган.

Машхур шоиримиз Гафур Ғуломнинг "Менинг ўғригина болам" ҳикоясини ўқимаган киши кам топилса керак. Оғир иқтисодий аҳвол ўғирлик қилишга мажбур этган бир камбағал бечора, бировнинг уйига ярим кечаси том оша ўғирликка қирар экан, бехосдан акса уриб юборди.

Нос отганча ҳаёл суриб ётган кампир том устидаги ўғрини сезиб қўлиб, "қасбинг нозик бўлса, ўғригина болам, ахир ўғирликка киргунигча тумовингни ёзиб кейин кирсанг бўлмайлими" деб танбех беради ва улар ўртасида суҳбат бошланиб кетади.

Кун кечириб қийинчиликларни тўғрисидаги суҳбат шундай самимий тус оламлики, ҳатто кампир ўғрига чой ичишни ҳам таклиф қилади. Аммо тонг отаётганлиги сабабли "ўғригина бола" кампир уни таниб қолишдан қўриқиб, уэр сураб кетиб қолади.

Ўғригина қиз бола

Ўзбекми, нечта болангиз бор, қизингиз илгари ҳам икки марта ўғирлик учун судланган экан, олдини олмадингизми, деб сўради, холос.

Жуссаси кичкинагина ота эса нафақадалигини, жами тўққизта фарзанди борлигини, буниси бешинчиси эканлигини, бошқа болалари яхши эканлигини, қизи устма-уст судланавергач, бундай қилиш яхши эмаслиги тўғрисида қизига гапирганлигини, лекин фойдаси бўлмаганини айтир экан,

бизнинг Шайхалида ҳамма ёшлар ўзи шунақа, на отанинг гапига қиради, на онанинг, деб қўшиб қўйди.

Отанинг ўзида савиянинг жуда ғариблиги, унинг ўзи бола тарбияси ҳақида ўта жўн тасаввурга эга эканлиги, қўн олдида мулкақ обрў-этибори йўқлиги аққол қўриниб турар эди. Қизининг қайси коллежда ўқиганлигини билса-да, қайси мутахассислик бўйича битирганлигини билмас, кимлар билан дўстлашган деган саволи-мизга эса, буни ҳам мен биллишим керакми, деб савол билан жавоб қайтарди.

Одатда бу ёшдаги қизлар бокира ва самимий, билимга ва ҳаёт қувончларига чанқоқ бўлишди. Бу гал эса бунинг аксини қўриб турардики. Судланувчининг ўзини бемалол, сурбетларча тутушдан анча-мунча нарсани "қўриб қўйганлиги" шундоққина сезилиб турар эди. Ундан нималарга қизиқишини, қандай китоблар ўқиганлигини, келажақда қандай, орзулари борлигини сўраймиз.

У бўлса, барча саволларимизга эътиборсизларча елка қисиб билан жавоб бера экан, китоб-питобларга унчалик қизиқмаслигини, орзулари ҳозирча йўқлигини, лекин интернет кафедаларга кириб, ўқишлар, мушқалар қўйиб олишини билдириди. Ҳа, бу ўта ачинарли ҳол. Ахир тасаввур қилинг, унинг кейинги тақдирини нима бўлади? Ойла қурадим? Фарзанд қурадим? Ахир унинг тузатилиш шу қиз воқеа этган ва яшаётган муҳитга, унинг атрофидаги одамларга боғлиқ. Албатта, агар одамларни унинг тақдирини астойдил қизиқтирсанга биз ўғри деб ҳукм чиқарган қизгина тўғри йўлга кириб олиши мумкин.

Келинг, унинг келажагига ишонч билан боқайлик. Шунинг учун ҳам бу гал яна суд "ўғригина қиз бола"га енгил жазо берди. Уни қамоққа олишга шоямда. Унга яна шартли

Сафар КАТТАБОЕВ,
Қарши туман прокурори ёрдамчиси

жазо тайинланди. Мақоламиниз "қаҳрамони"нинг исм-шарифини атайлаб ошкор қилмадик. Шу ўринда битта ҳақиқатни яна бир бор такрорлаш ортиқча бўлмаса керак. Бирон-бир тарбия ота-она ва оила тарбиясининг ўрнини боса олмайди.

Бугунги ёшлар тарбиясига эътиборсизлик - бу келажаққа, аввало, ўз келажагимизга нисбатан бефарқлик ҳисобланади. Ушбу йил "Баркамол авлод йили" деб эълон қилинган бежиз эмас. Шу муносабат билан ёш авлоднинг келажаги, уларнинг тақдирини доимо давлатимиз ва қонунийлик-гимизнинг диққат марказида турибди. Қатор қонун ва қарорлар қабул қилинди. Мана, энг охиригилардан бири. Шу йил 17 майда "Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонун қабул қилиниб, ушбу кодекс 188-модда билан тўлдирилди.

Ушбу модда "Воёга етмаган шахснинг кўнгил очиб (дам олиш) жойларидан тунги вақтда бўлишига йўл қўйиш" деб номланган, унда рестороанлар, кафе-лар, дискотекалар, кинотеатрлар, компьютер заллари, Интернет тармоғидан фойдаланиш хизматларини кўрсатиш учун жиҳозланган хоналар эки бошқа кўнгил очиб (дам олиш) жойларининг раҳбарлари ёҳуд бошқа масъул шахслари томонидан воёга етмаган шахснинг тунги вақтда ота-онасидан бири ёки унинг ўрнини босувчи шахснинг кузатувисиз кўрсатилган муассасаларда бўлишига йўл қўйганлик учун энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ўн беш бараваригача миқдорда жарима белгиланди.

Воёга етмаганлар деганда 18 ёшгача бўлган ёшлар, тунги вақт деб эса соат 22:00 дан соат 6:00 гача бўлган вақт тушунилади.

Бошқа кўнгил очиб (дам олиш) жойлари деганда эса, умумий овқатланиш маҳсулотларини (хизматларини) ишлаб чиқариш ва сотиш қондаларида белгиланган кафе-терийлар, ошхоналар, кичик ошхоналар, чойхоналар, буфетлар каби умумий овқатланиш жойлари, шунингдек, театрлар, концерт заллари, ўйинхоналар, библиоархоналар ва бошқа шу каби кўнгил очиб (дам олиш) жойлари тушунилади.

Демак, бундан сўнг 18 ёшга тўлмаган фарзандингиз кечаси соат 22:00 дан сўнг кўнгил очиб ва дам олиш жойларига бормоқчи бўлса, албатта, ҳамроҳ бўлишингизга тўғри келади.

Бу, албатта, Сиз учун ҳам, фарзандингиз учун ҳам, қолаверса, жамият учун ҳам жуда керак ва бугунги кундаги долзарб мавзудир. Бу каби қонунлар мақола-мизда кўрсатилгандек, йўлдан алашган қизчаларнинг қамаишига хизмат қилади.

Мамлакатимизда ёшларнинг билим олиб, касб-хунар эгаллаши учун барча шароитлар яратилган. Ёшларнинг бўш вақтини кўнгилли ўтказиш борасида ҳам ҳамхўрликлар қўчайтирилган. Лекин айрим воёга етмаган ёшлар ана шу имкониятлардан унумли фойдаланиш ўрнига бебаҳо ёшлиқнинг олтинга тенг дамланини беҳуда ўтказиб, жиноят йўлига кириб қолаётгани ачинарлидир.

Сирдарё вилоятининг Боёв туманида яшовчи Нуриддин, Сирожидин, Жасурбек ҳамда Янгир шахрлик Азизжон воёга етмаган ёшлар. Уларнинг жиний шериклари бўлган Боёв-тумани Зоҳид Бабаёров ва Янгир шахрлик Олимжон Сулаймановлар 21-29 ёшлардаги, вақтинча ҳеч қаерда ишламайдиган йигитлар. Уларни бир максат - ўзганинг мол-мулкини талон-тороқ қилиш нияти бирлаштирди.

Нуриддин 2009 йилнинг 14 октябидан 15 октябига ўтар кечаси яширин равишда Бахмал туманидаги "Бахмал" ҚФЙнинг "Кўкжар" қишлоғида яшовчи А. Саитовнинг қўйхонасига қирилади. У ердан ҳар бирининг бозор нархи 100 минг сўмдан бўлган 4 бош қўйни ўғирлагач, Зоҳиднинг бошқарувидаги "Москвич" русумли автомашинага ортиб, Ховос туманидаги Жума мол бозорига олиб боради. Қўйлар терговда шахсини аниқлаш имкони бўлмаган қишларга 350 минг сўмга сотиб юборилди. Сотувдан тушган

пуллар Нуриддиннинг эҳтиёжлари учун ишлатилди.

Нуриддин бу билан чекланмай жиний фаолиятини яна давом эттиради. 7 ноябрь кун соат 18:00 ларда Янгир шахридаги автобекатда воёга етмаган С. Умаров ҳамда 3. Бабаёровлар билан учрашиб қолади. Улар Зоҳиднинг машинасига ўтириб, Бахмал туманининг "Кўкжар" қишлоғига йўл олишади.

Қишлоққа соат тахминан бирларда етиб келган шериклар келишувга кўра ўз вази-фаларини бажаришга киришадилар. 3. Бабаёров қишлоқдан ўтган кўчада қолиб атрофни кузатиб туради. Нуриддин билан Сирожидин эса... Нуриддиннинг бобосига қарашли қўйхонага йўл олишади. Девордан ошиб, қўйхонага кирган шериклар 9 бош қўй ва қўзиларни ўғирлаб чиқишади. Қўйлар "Москвич"га юкланиб, Жиззах шахридан Зарбдор туманига олиб борувчи йўл ёқасида жойлашган мол бозорига келтирилади. Умумий нархи 920 минг сўм бўлган қўй-қўзилар 650 минг сўмга сотиб юборилади. Турган гапки, бел оғримай топишган пуллар бу сафар ҳам ўғирларнинг шахсий эҳтиёжлари учун ишлатиб юборилди.

Ўғирлик ортидан келаётган даромаднинг мазаси ёшларга ёқиб қолди, шеккили, улар ўз жиноятларини яна давом этти-

Н. АХМЕДОВ,

Бахмал туман прокурори

Бобосини тунаган невар

ришди. Нуриддин 2010 йилнинг 7 январь кун соат 15:30 ларда Янгир шахридаги деҳқон бозори олдида Азизжон, Жасурбек ва Олимжонлар билан учрашади. Улар бу сафар ҳам бобосининг қишлоғига бориб қўй ўғирлашга аҳд қилишади. Лекин энди Олимжоннинг бошқарувида бўлган "Жигули" автомашинасида йўлга тушишади.

Жиний келишувга кўра, улар тунги соат 1:30 ларда "Кўкжар" қишлоғига етиб қилишади. Олимжон машинаси билан катта кўчада қолади ва атрофни кузатади. Нуриддин эса Азизжон ва Жасурбек билан яна бобосининг уйи ёнидаги қўйхонасига писиб қилишади. 5 бош қўй ва қўзиларни "Жигули"га ортиб, воқеа жойидан қочишади.

Бироқ қилғиликни қилиб қочиб қолиш бу сафар уларга биров қийинроқ кечди. Зарбдор туманига етмасдан машинанинг ёнигисига тугаб қолади ва ўша жойда эрталабгача қолиб кетишади. Тонг отгач, "ЗИЛ" автомашинаси эгасидан илтимос қилиб, "Жигули"ни ёнигисига қўйиш шохобчасига судратиб боради. Сўнгра Боёв-тумани йўли олишади...

Жабрланувчи Ф. Жулбеков туман ИИБга ариза билан мурожаат қилиб, қўй ўғирларини топишда ёрдам сўрайди. Суриштирув ва тергов давомида ўғирликни невараси Н. Жулбеков сирдарёлик дўстлари билан со-

дир этганлигини билгач, уятдан боши кам бўлди. Тергов давомида унга етказилган моддий зарар тўлиқ қопланганлиги учун судланувчиларга нисбатан даввоси йўқлигини баён этди.

Суд мазкур жиноят иши юзасидан ўз ҳукмининг чиқарди. Унга асосан ўғирликнинг барча иштирокчилари хизматларига яраша "сийланишди". Жумладан, Нуриддин, Сирожидин, Жасурбек ва Азизжонга жарима жазоси белгиланди.

Зоҳид Бабаёровга нисбатан ойдик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорда давлат фойдасига ушлаш шарти билан 2 йил, Олимжон Сулаймановга ойдик иш ҳақининг 20 фоизини давлат фойдасига ушлаш шарти билан муддат 2 йиллик ахлоқ тузатиш ишлари жазоси тайинланди.

Ана шу тарзда бобосини тунаган невар ва унинг шериклари содир этган жиноятга хотима ясалди. Бу жазодан тўғри худоса чиқариш эса ўғригина болаларнинг виждонига ҳавола.

Бетайин ҳаёт қурбонлари

Онасининг уч-тўрт кундан бери кўринмаётганидан хавотир олган Ҳидоят қариндоши Мадинани излаб қолди.

— Онам қаердалигини билмайсанми? Уйига борсам, эшикни ҳеч ким очмапти. Ишонасига ҳам бормаётган экан. Ё бирор ерга кетганмидилар? — дея Мадинани саволларга кўмиб ташлади. Бироқ жўяли жавоб ололмади. Чунки қариндоши ҳам унинг қаердалигини билмас эди.

Шу тариқа орадан бир ярим ой ўтди ҳамки, Латофатни биров кўрдим, демади. Ниҳоят, Ҳидоят дугонаси Раҳима билан яна онасининг уйига борди. Уша аҳвол, онаси ҳали уйига қайтмаган чоғи. У бир амаллаб эшикни очиб, ичкарига кирди. Ажаб, меҳмонхонада турган телевизор ва DVD плеер кўринмасди. Хонадан қанақа-дир қўланса ҳид анқийди. Уй ичи ҳам бетартибдек туюлиб, Ҳидоятнинг кўнгли ғашланди.

— Уйга ўғри тушган шекилли, — деди дугонасига юзланиб. — Онам уйни бундай бетартиб қўймасди. Кейин... уй жиҳозлари ҳам кўринмапти. Бир ноҳушлик рўй берганини кўнглим сезиб турибди...

У шундай дея хоналарни айланиб, ҳаммаёқни текшира бошлади. Шу пайт сандиқ устидаги кўрпаларнинг пала-партиш ташлаб қўйилгани эътиборини тортди, уларни ерга улоқтирганча сандиқни очаркан, даҳшатдан қичқириб юборди:

— Вой-дод! Раҳима, анавини қара!

Ўртоғининг қичқирғидан кўриб кетган Раҳима шошилиб унинг ёнига келди-ю, целлофанга ўраб, сандиқ ичига жоғлаб қўйилган жасадаг қўзи тушиб, ҳушини йўқотди...

***

— Алло, қаердасан? Вақтинг бўлса, бир жойга олиб бормоқчиман, — Жасур дўсти Нодирга кўнғироқ қилганда, у уйда бекорчиликдан зерикиб ўтирган эди. Шу боис, бу йўқловдан хурсанд бўлиб кетди:

— Ҳозир ёнингга етиб бораман!

Икки оғайни Жасур ошпаз бўлиб ишлайдиган ошхонада учрашишди.

— Бизда идиш-товуқ ювадиган Латофат исмли аёлнинг Чортоқда алоҳида "дом" и бор. Пулинг бўлса, ўша ерда ўтирардик, — таклиф киритди Жасур. Шундоқ ҳам маишатга суяги йўқ Нодир бу гапга даров рози бўла қолди:

— Пул бўлмаса, топамиз-да! Кейин ихкиланиб қолди:

— Уйдагилари нима деркин?

— Э-э, опа эри билан ажрашган, болалари ҳам у билан яшамайди, — кўнглини кўтарди Жасур. — У ерга кўп борганман. Ҳеч ким ҳалақат бермайди... Майли, десанг ҳозир унга кўнғироқ қилиб қўяман...

Хуллас, ўша кунни бозор-ўчар қилиб, Латофатнинг кўп-қаватли уйига кириб боришганда хонадон соҳибаси жияни Мадина билан уларни кутиб ўтирарди. Улар яқиндан танишиб, тонг отгунча маишат қилишди.

Ёши қирқдан ошган аёлнинг фарзанди тенги йигитлар билан ичкилик ичиб, кўнғилхушлик қилиши, ўз хонадонига фоҳишалар учун шартот яратиб бериши ақлга сиймайдиган ҳолат. Бу, айниқса, шарқ аёли учун уят ҳисобланади. Бироқ Латофат ор-номус, андиша деган туйғулардан жуда йироқлашиб кетган эди. Шунинг учун ўн йил аввал икки фар-

занди билан оиласи бузилиб кетганда, бундан қайғуриш ўрнига аксинча, хурсанд бўлди. Чунки у эркин куш эди, биров "қаердасан, нима қилиб юрибсан?" демайди. Боз устига, фарзандлари ҳам отаси билан яшайди, унга оғирлиги тушмайди. Оила аъзоларининг на-сихатларини-ку, азалдан қўлогига олмасди. Бир сўз билан айтганда, у энди ниятига етган эди.

Латофат йигитлар кетгач, тушгача ўз юмушларини тутатиб, Нодирга кўнғироқ қилди. — Менга ёкиб қолдингиз. Хоҳлаган пайтда уйимга келишингиз мумкин!

Бу Нодир учун аини муддао бўлди. Икки марта ўғирлик жинояти содир этиб, қамалиб чиққан, қамокдан қайтгач ҳам ҳаётини ўнглаб олиш ўрнига бетайин сандироқлаб юргани туйфайли оила аъзоларининг жонига теккан, у билан ҳеч қимнинг иши бўлмаб қолган. Унинг ёшидаги йигитлар аллақачон уйланиб, икки-учтадан фарзандли бўлиб кетган, ўз меҳнати билан оиласи, маҳалласи, эл-юртга фойдаси тегиб келмоқда. Кишининг ўзида интилиш бўлмагач, ён-атрофдагиларнинг панд-насихати чикора?

"Кўр кўрни қоронғуда топ-либди" деган нақлини шу ерда ишлатиш ўринлироқ бўлар. Боиси, иккиси ҳам айнан ҳаётнинг мазмунини эзгу амаллардан эмас, наҳс ишлардан қидирувчи кимсалар экани хатти-ҳаракатларидан ҳам маълум, уларни оила қуриб, ҳаётини ўнглаб олиш ўйи эмас, залолат бирлаштираётгани ойдаи равшан эди.

Нодир кўнғироқдан кейин ҳеч фурсат ўтмай Латофатнинг эшиги ёнида пайдо бўлди. Аёл унинг "сарғузаштга бой ўтмиши"дан огоҳ бўлгач ҳам унга нисбатан муносабати ўзгармади. Аксинча, уни ўзига

боғлаб олиши аниқлигидан севиниб қўйди. Хуллас, ўша кундан эътиборан Нодир Латофат билан гўёки эр-хотиндай яшай бошлади. Уларга жамиятдаги мавжуд қонун-қоидалар писанд эмас, кўнғил майлига қулоқ тутганча яшамокда эдилар. Латофат Нодирга шу қадар боғланиб қолгандики, ҳатто "эри" 2,5 миллион сўмлик тилла буюмларини яширинча олиб чиқиб кетиб, бировларга пуллаб юборганда ҳам унга қарши ҳеч нима демади. Нияти, Нодир билан шаръий никоҳдан ўтиб, бирга яшаш эди.

Бундай омонат муносабатлар тезда совуши ойдаи равшан. Шундай бўлди ҳам. Орадан бир ой ўтар-ўтмас йигит ўзгариб қолди. Ахир ҳали ўттизга ҳам қирмаган Нодир салкам онаси тенги аёл билан оила қуришни тасаввур ҳам қилолмасди. Бироқ Латофат унга чирмовудкек ёпишиб олгач, нима деярини, нима қиларини билмай қолди. Ёлғиз қолди, дегунча Латофат ўзидан бошқа эркакларнинг ҳам кўнглини чоғлаб юриши мумкинлигини ўйлар, шу ундан ўзини олиб қочишга уринадан. Баъзида ошниси Жасурнинг: "У ерга кўп борганман..." деган гапи ҳаёлига келиб, аёлдан баттар ижирғаниб, ўша хонадонга боргисиз қолмасди. Бироқ унинг узоклашиши Латофатга оғир ботди.

— Агар мен қақирганда уйимга келмасанг, тиллаларимни ўғирлаб чиқиб кетганингни милицияга ёзиб бераман, — ноз-карашмалари кор қилмагач, тахдид йўлига ўтди Латофат. — Отанга бориб, мен билан яшаб юрганингни ҳам айтиб, маҳаллалар шарманда қиламан!

"Оббо, бу тоза бош оғриғи бўлди-ю! — асабийлаша бошлади Нодир. — Бу аёлдан осон-

Мухаммадали ҚИРФИЗБОВ,
Наманган вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи
Нилуфар НИЁЗОВА,
«Huquq»

ликча қутулолмайдиганга ўхшайман..." У ноилоҳ яна Латофатникида яшай бошлади.

Бир кунни таниши Набининг компьютерларга техник хизмат кўрсатиш устaxonасида ўтирган-нида Латофат кўнғироқ қилиб қолди:

— Қаердасиз? Тез уйга келинг, гаплашиб олишимиз керак!

— Қанақа гап? — Нодирнинг энсаси қотди. — Эртага борсам бўлмайдимми? — у бугун шу устaxonада қолишни мўлжаллаб турганди.

— Йўқ, Ҳозироқ келинг! — оёқ тираб туриб олди Латофат. Ноилоҳ қолган Нодир зум ўтмай Латофатнинг қошида пайдо бўлди. Эшикдан кириб бориши билан тўкин дастурхонга қўзи тушиб, ташрифидан севиниб қўйди: "Бекорга қақирмаган экан-да! Би-ир маишат қилсак қилибмиз!"

Бироқ маишат у уйлагандай яқун топмади. Ичкилик таъсирида маст бўлиб қолган Латофат унга шаръий никоҳ ўқитиб, турмуш қуришлари кераклигини айтиб туриб олди. Йигит у деди, бу деди, аёл кўнмади. Аксинча, агар айтганига кўнмаса, ҳозироқ отасига бор гапни айтиб, маҳалла-қўй олдига шарманда қилишини, ўғирлик жинояти ҳақида ИИБга айтиб, қаматиб юбориш билан тахдид қила бошлади.

Нодирнинг боши қотиб қолди. Аёлнинг айтганини қилишга гурури йўл қўймади. Чунки Латофатнинг ўтмиши "тоза" бўлмагани хатти-ҳаракатларидан ҳам сезилиб турибди. Қолаверса, у ўзидан ўн ёш катта бўлса, эшитганлар нима

дейди?! Ундан қандай қилиб қутулади энди?!

У ўз ҳаёллари билан банд дамда ўзича гудраниб ўтирган аёл ухлаб қолди. Нодир бир зум ажин қоллаган юзларини турли ула-элик билан яширишга уриниб, обдон бўянган аёлга термулиб ўтириб, миясига келган ёвуз ўйдан бир қалқиб тушди. Бироқ бир зум ҳаёлга ботиб тургач, бошқа чораси қолмаганини ўйлаб, дадиллашди. Аста бориб, бир четда турган тешани олиб келди-да, Латофатнинг бошига зарб билан урди. Аёл дод солишга ҳам улгуролмай қолди...

Ичкилик таъсирида эмасми, Нодир бу жирканч қилмишидан ҳадиксирмади ҳам. Аксинча, жасадини кўздан йўқотиш учун уни целлофанга солиб, сандиқ устига йиғиб қўйилган кўрпаларни олиб ташлади-да, жасадини унинг ичига яширди. Сўнгра ҳеч нима бўлмагандек, кўрпаларни ўрнига тахлаб, меҳмонхонада турган телевизор ҳамда DVD плеерни олиб, эшикни қўллаганча бу ердан жуфтаникни ростлаб қолди. Уни нотаниш кишиларга пуллаб, шу тариқа баъзида уйига борса, баъзида таниш-билишлариникида яшаб юраверди.

— Ошна, борадиган жойим йўқ. Майлими, сенинг устaxonангга яшаб турсам? — ана шундай кўнларнинг бирида Набининг устaxonасига борди у. Наби унга ишонарди. Шунинг учун бу ерда яшаб юришга қаршилиқ билдирмади. Аксинча, баъзи кўнлари уни ёлғиз қолдирмаслик мақсадида ўзи ҳам ўртоғи билан шу ерда қола бошлади.

Ўғрилиқ қон-қонига сингиб кетган эканим, 2010 йилнинг март ойи охирида Набини ҳам гафлатда қолдирди. Унинг кетганидан фойдаланиб, устaxonада бўлган 400.000 сўмлик техник аппаратларни ўғирлаб чиқиб, арзон-гаров пуллаб юборди...

***

Ҳар қандай қилмишининг ҳам интиҳоси бўлади. Бу ҳаётини ҳақиқат. Латофатнинг жасади сандиқдан топилагач, у билан яқин муносабатда бўлиб келган кишилар ўрганлиб, негадир Нодир Жабборов шахси атрофида шубҳалар орта бошлади. Чунки улар деярли эр-хотиндек яшай бошлаганликларини кўпчилиқ билиб бўлган эди. Ниҳоят, олиб боришлар сурштирувлар натижасида унинг қилмишлари фош этилди ва суд ҳукми билан узок йилга озодликдан маҳрум этилди.

Ушбу қотиллик жинояти тафсилоти билан танишган ҳар қандай кишининг кўнглидан "Қилмишга яраша ўлим топилиб", деган ўй кечиши шубҳасиз. Дарҳақиқат, Латофат умри давомида бирор фойдалар меҳнат билан шугулланмади. Аксинча, умрининг энг гўзал лаҳзаларини фаҳш ишларга бахшида этди. Чиркин ҳаётини ўз оиласидан-да устун билди. Алаб-оқибат, шу тахлит аянчи ўлим топди.

Нодир ҳам калтабалиғи туйфайли жиноят оstonасидан осонгина ҳатлаб, ичкарига кириб борди ва қайта-қайта қамок заҳматини татиб турса-да, бундан хулоса чиқармади. Ўзига ўхшаш жирканч ва қабиҳ ишлардан-да қайтмайдиган кимсаларга ошно тутиниб, охири бу бетайинлиги бошига етди. Ўттиз ёшида қўли қонга ботиб, "қотил" номини олди. Энди бу қилмишлари учун умрининг анчагина қисмини панжаора ортита ўтказишга мажбур.

Менинг нафсим балодир...

Эрта билан ишга отланган Муродилло йўл-йўлакай кўрган тушининг таъбирини ўйлаб кетар экан, қўл остида ишлайдиган 45 нафар ходимнинг ҳеҳраси бир-бир кўз ўнгидан ўтди. Ирим-сиримларга ишон-маса-да, бу туши — гаройиб. Таниш-нотаниш қиёфалар, бирови хаста, бошқаси соғлом. Бироқ ҳаммасининг қўлида пакет. "Духтиржон, шуни олиб қўйинг...", дея илтижо қилишармиш... "Бу нима?" сўради Муродилло. "Пул, пул..." деб гойиб бўлибди одамлар.

"Пул, пул..." деб уйғониб кетган туш соҳиби буни яхшиликка йўлди.

Туш эпизоди бизнинг бадий тўқима. Бўладиган воқеалар эса ҳақиқат.

Бўлим бошлигининг юраги қишининг булутли осмонидек ёришмади. "Кеча Абдурахмонов айтган "мижоз" бирор ишқал чиқармаса эди". Унинг миясига ялт этиб шу фикр келди.

Ғиждудон туман тиббиёт бирлашмаси реабилитация бўлимида 23 йилдан буён раҳбарлик қилиб келатган Муродилло Неков дунёнинг паст-у баландини англаган, врач сифатида элга танилган, маҳаллада яхши бир оиланинг бошлиғи деб эътироф

этилган киши. Бироқ ночор ва касалманд кишилардан ҳам пул тама қила бошлаган кундан эътиборан нафсига қўл бўлиб қолганини ўзи ҳам сезмай қолди, чоғи.

2010 йил 26 январь кунини Жиндакон қишлоғида яшовчи иккинчи гуруҳ ногирони Учқун Ҳамроев таниши Даврон бобо билан врач-невролог Шухрат Абдурахмоновни излаб топди.

— Биласиз, усто бобо, мен сизни ҳурмат қиламан. Бир ишингиз тушибди-да. Йўқ деб бўлармиди, — деди врач уларнинг гапни эшитгач.

Ҳожатбарор, бағрикенг оқ халат соҳибини кўриб турган Учқун кўзларига ишонмасди. "Бор экан-у, яхши одамлар. Одамларда инсоф қолмаган деганлар алашади. Келиб-келиб мен ногирондан пул сўрашармиди" — йўл-йўлакай дом-мим демаса ҳам Учқуннинг ҳасидан шу ўйлар кечди. Бироздан кейин Шухрат машинадан тушиб, чек-кароқда бир нотаниш кишига ҳужжатларни кўрсатиб, гаплашиб олди.

— Сизнинг ишинингизни ҳал қилиб берадиган киши шу акадон. Касаллик тарихидан тўртта кўчирма 400 минг сўм бўлар экан, — ойнадан "мижоз-

"нинг реакция"сини кузатаркан Абдурахмонов томоқ қириб, ёлгондан йўталиб қўйди. — Эртага сизни гап-сўзсиз қабул қиладилар.

Ёшлиғида икки оёғи қуйиб, 2003 йилдан буён кунини дори-дармон, даволаниш билан ўтаётган Учқун Ҳамроевнинг боши айланиб, кўз олди қоронғулашиб кетди. Тўрт юз минг сўмга қараб турган, ечимини кутаётган муаммолари, рўзғори, оиласи... Илож йўқ. Ночор тақдирга тан берди.

Орадан 3-4 кун ўтди. Неков қабулга келган беморга ер остидан қараб қўяркан, виждони қийналимади. Балки одамзот маънавиятини бой бераётганда, илмга, қасамёда хиёнат қилаётганда ҳеч нарсани ҳис қилмас...

— Духтиржон, шароитим биров... ҳалиги 400 минг сўм беролмайман, — деди бемор.

— Ким сизга шунча келтиринг деди. 350 минг сўм ҳам етади, — гуё катта мурувват кўрсатиб, савоб иш қилаётган кишидек қоматини кўтарди врач.

Ногиронлиги бўйича нафақага чиқиш учун тиббий қўриқдан ўтиш, туманлараро врачлик-

Жаҳонгир ҲОТАМОВ,
Бухоро вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи
Моҳира ШАКАРОВА, журналист

меҳнат эксперт комиссиясига ҳужжатларни тақдим этиш, касаллик тарихидан кўчирма, врачлар ҳулосасини олиш — бу босқичларда қимларнидир "рози қилиш" кераклигини У.Ҳамроев сингари "иши тушган" кишилар яхши билишарди.

Аммо туманлардаги тиббиёт бирлашмалари реабилитация бўлимида беморларга кўрсатиладиган барча хизматлар бепул эканлигини Гиппократ қасамёдини қабул қилган катта-кичик тиббиёт ходимлари билишарди, десак ким ишонади? Билишарди-ю, бироқ бу тартиб-қоидага амал қилишга келганда оғринишарди. Бугун нафсининг йўриғида юриб, моддий-маънавий кўмакка муҳтож хасталардан тамағирлик билан хизматлари учун "рози қилиш"ни сўраб, тилиб турган айрим шифокорлар тўрт мучаси соғлом бўлса-да "йўл"ни қилиб ногиронлик нафақасига олишга иштиёқ-мандларга сохта касаллик тарихидан кўчирмаларни пуллашма-япти деб ким қафолат беради?!

— Касаллик варақаси очтиринг. Рентген, УЗИдан ўтасиз. Ҳа, бу ишлар сиз ўйлаганчалик осон битмайди. Аммо пул ҳақида бировга гапириб ўтирманг.

Икки врач ўртасида қолган У.Ҳамроевнинг пулни кимга беришни ўйлаб боши қотди. М.Неков пулни ўзига келтириб беришни сўрагани боис "воситачи" Ш.Абдурахмоновнинг олдида борди.

— Ҳим-м, — асабийлашди доктор, — ундай бўлса сизга умрбодлик ногиронлик белгиласи керак эмас. Бир йиллик ҳам етади.

У.Ҳамроевнинг кўнгли ўқиб кетди. Ташбағир, бировнинг дардмандлигидан шахсий манфаати йўлида пасткашликдан ҳам қайтмайдиган бундай қимсаларга нисбатан юрагида нафрат уйғонди.

Ҳа, нафс ёмон. Инсон унинг васвасаларидан қутулиб қолиш, йўриғига йўғаламаслиги учун аввало маънавиятни, тоза тафаккурли бўлиши керак. Йўқса, ла-возим ҳам, олий маълумот ҳам, катта тажриба ҳам жазодан сақлаб қоллолмайди.

Шундай қилиб, Ғиждудон туман тиббиёт бирлашмаси реабилитация бўлим мудирини вази-фасида ишлаб келган М.Неков ҳамда Ғиждудон туман марказий шифохонаси умумтерапия невролог-врачи Ш.Абдурахмоновлар ЖКнинг тегишли молдаси билан айбдор деб топилдилар ва суд ҳужмига биноан тегишли жазога тортилдилар.

Бировга қазилган чоҳ

Ҳикматилло АБДУЛЛАЕВ,
Гулран туман прокурори
Ойбек ЖУМАНИЕЗОВ, «Huquq»

Сунгги пушаймон ҳеч кимга нафс келтирмаган. Айниқса, гиёҳвандлик моддалари савдоси билан шуғулланиш оқибатида, қанчадан-қанча инсонлар иқтисодий, ижтимоий, маънавий зарар қўришса...

Ногирон тутилатган фарзандлар, беда-во дардга чалинаётганлар, қирчиллама ёшида ҳаёт билан видолашаётганлар... Булар ақли расо одамни ҳушёр торттириб, виждон амрига бўйсунтиришга ундайди.

Шундай бўлса-да, баъзи бир тоифа кимсалар ҳам борки, уларни қилмишларининг оқибатлари ташвишга солмайди. Бундайлар аллақандон пулнинг қўлига айланиб қолишган. Қорақалпоғистон Республикасининг Амударё тумани "Дўрмон овул" фуқаролар йиғини "Оча" маҳалласида истиқомат қилган Бектурсун Абдуллаев, Сайёра Каримова, Ҳамиджон Қурбонбоевлар ана шу тоифага киришарди.

Туркманистонлик Роҳат исмли шахс билан тил бириктирган Бектурсун (у энди йилгирма беш ёшга тўлди) шеригига етказиб бериш учун таниш қўлиларидан "геронин" моддасини сўраб-сўриштирига бошларди. Кўп ўтмай, дастлабки изланишни ўз самарасини беради. Урганчдаги Анвар Казов унинг ҳолатини чиқардиган бўлди. 2009 йил 13 ойланинг бошида Урганчдаги "Хоразм" кафеда янги танишидан бир кг "геронин"ни 12 минг АҚШ доллариға сотиб олган Бектурсун туркманистонлик оғайнисига ушбу моддани контрабанда йўли билан олиб ўтишга ҳам қўмақлашди.

Кейинги сафар Анвардан 500 грамм "геронин"ни 6500 АҚШ доллариға сотиб олиб,

яна хорижлик шериги билан контрабанда усулида чегарадан ўтказиб сотди. Сўнгра 400, ундан кейин яна 200, кейинги гал 600 грамм "геронин"ни шу тахлит сотган Бектурсун иши бароридан келатганидан сармаст эди.

Сунгги пайтларда Бектурсуннинг юриш-туришининг ўзгариб қолгани қўшиларини ҳам бефарқ қолдирмади, албатта. Буни қарангки, Сайёра Каримова билан Ҳамиджон Қурбонбоевлар ҳам мўмай даромад деса ҳақол ва ҳаромни фарқламайдиганлар хилдан экан. Сайёра бу соҳада янги эмас. У 2009 йилнинг августидан 1 кг "геронин"ни 11 минг АҚШ доллариға сотиб улгурган бўлиб, Ҳамиджон эса, бу "хуна-р"ни эндигина бошлаган экан. Хуллас, учовлон бушдан буён бирга савдо қилишга келишиб олишди. Аммо кўза кунда эмас, кунда синди деганларидек, Сайёра Каримовага тегишли 487,1 грамм гиёҳванд моддасининг савдоси ўшмади. Шериклар 2010 йилнинг 1 май кунини гулранлик Жумагул исмли аёлнинг уйда ушбу гиёҳванд моддани 2 млн. сўм пул ва 6 минг АҚШ доллариға сотётган пайтда қўлга олиндилар.

Уларга нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иш қўзғатилди. Жиноят ишлари бўйича Гулран туман суди уларга тегишли жазо белгиларди.

Шу ўринда бизни ўйлантирган яна бир масалага тўхталиб ўтсак ўринли бўлар. Судда гувоҳлик берган айбланувчиларнинг оила аъзолари ўз яқинларининг гиёҳванд моддалар савдоси билан шуғулланишларидан беҳаёб эканликларини билдиришди. Ҳўп, буни рост ҳам дейлик. Аммо бепарволик, лоқайдлик шунчалик бўладими? Наҳотки бир тон остида яшаб, бир дастурхон атрофида ўтириб, ўғли ёки турмуш ўртоғининг ҳаракатларидан беҳаёб бўлишса? Устига-устак маҳалла қўмитасидан бу наркочурушларга ижобий тавсифнома берилганини қандай тушуниш мумкин? Бу ҳам лоқайдликнинг бир кўриниши эмасми? Наркочурушга ижобий тавсифнома бериш бу каби жиноятларга йўл очмайдими? Наҳотки, бир жиноятчини "хафа қилмаслик" миллат саломатлигидан ҳам муҳим бўлса? Далиллардан кўришиб турибдики, Бектурсун Абдуллаев жуда кўп миқдордаги гиёҳванд воситасини сотишга муваффақ бўлган. Бу "геронин" неча кишининг ҳаётини издан чиқарди экан, қимларини дардга чалитириди, қанчадан-қанча оналар кўзида ёш бўлиб қалқиб, қанча чақалоқни имконияти чекланган ҳолда дунё юзини қўришга мажбур қилди экан? Булар ҳақида ўйлаб кўриш фурсати аллақандон етмадими?

Биз юртдошларимизни яна бир қарра огоҳликка далават қилиб қоламиз.

Кўрнамалар

Шухрат РАҲИМОВ,
Чиноз туман прокурори

"Эҳ, нималар қилиб қўйдим? Ишқилиб ўлиб қолмаган бўлсин-да! Каттиқ урматим, шекилли? Улмаган бўлиши керак, ахир овози чиқиб турган эди-ку! Э-э, нима бўлса, бўлди... Берадиган пули бор-йўғи эдик минг-ку, эртадан кечга-ча тиширмайдим..." Козим (исм-фамилиялар ўзгартirilган) шундай ҳаёллар билан ўзини тинчлантирмоқчи бўлар, аммо Мадумарнинг оғриқ азобида жон аччиғида инграши қўлоғидан кетмасди. Бир маҳал Козимнинг ёдига паспорти тушиб қолди. Ахир паспортини ишга ёлланган кунини Мадумарнинг хотини олиб қўйганди-ку!

У хонага кириб келганида Мадумар қандай ётган бўлса, ҳали ҳам шундай ҳолатда эди. Фақат энди унчалик инграмас, овози ҳам базур эшитиларди. Козим унинг тепасида биров қараб турди-да, тахмондаги кўралардан бирини олиб, Мадумарнинг устини ёпиб қўйди. Кейин оиланинг ҳужжатлари сақланадиган сумкани қидиришга тушди. Топгач, қўлига илганини чўнтағига солиб, ташқарига отилди. Алчагина йўл юриб, йўл четидан дўконга ақинлашганида эрталабдан бери туз тотмагани эсига тушди. Аввалига нима қилишни билмай, биров ўйланиб турди. Шу пайт миясига бир фикр келди-ю, эшакни даррахта боғлаб, дўконга йўл олди. Ичкарига киргач, тўғри сотувчининг олдида борди.

— Ака, кечирасиз, тоғам ҳозиргина ишдан чарчаб келдим. Уйда егулик ҳеч нарсаси қолмабди. Шунга... иложи бўлса қарзга ул-бул берар экансиз.

— Мадумар ака-чи, шу кишининг жиянлариман. Ишонмасангиз мана, — Козим шундай дед чўнтағидан Мадумарнинг паспортини олиб, сотувчига узатди. — Паспортларини ҳам гаровга бериб юбордилар.

Козим шундай йўл билан уч минг сўмлик егулик ундилар. Қорин фами сал бўлса-да аригач, кўп ўйлаб ўтирмай эшакни йўлда учраган бир кишига 20 минг сўмга пуллади. Шундан кейин уйига йўл олди. Бу ерда эса уни нохуш хабар кутарди. Онасидан уни қидириб милиция ходимлари келишганини эшитгач, ўзи туман ички ишлар бўлимига бориб, айбини бўйнига олди. Маълум бўлишича, вақтида тиббий ёрдам кўрсатилмаганиги тўғайли Мадумар оламдан кўз юмбди.

Умуман олганда бу ҳолатнинг ўз беришига арирли сабабнинг ўзи йўқ эди. Иш излаб юрган Козимни Мадумарнинг уйдагилар яхши қабул қилишган эди.

Қолаверса, эндигина 20 ёшни қаршилаётган йигитчага топширилган вазифа ҳам унчалик қийин бўлмай, асосан Мадумарга тегишли молларни боқишдан иборат эди. Маош ҳам шунга яраша: ойига 50 минг сўм. Бундан ташқари, Козим ҳоҳлаган вақтда кўчани айланиб келиши, тўй-ҳашамларга боришдек имкониятларга ҳам эга бўлиб, ҳатто овқатни ҳам оила аъзолари билан биргаликда тановул қиларди. Кўпичча у пулни олдиндан олиб, ишлатиб ҳам қўярди. Шундай кезларда хотинининг пулни олдиндан берманг, дала-си, деган эътирозига Мадумар "қўй, Козим ҳали бола. Унинг ҳам ўйнаб-қўлиги келаси" деб уни хотиржам қиларди. Шундай бўлса-да, бу ерга келганича у ой тўлишига бир-икки кун қолганда уй эгаси билан Козимнинг ўртасида гап қўрди. Мадумарнинг гапи нафсониятга тегилими ёки ўша кунини унинг кайфияти чатоқ-миди, нима бўлганда ҳам Козим тўсатдан бир четга ётган темир бўлагини олди-да, куч билан Мадумарнинг бошига кетма-кет туширди. Раққиб йиқилгач, унинг тепасига келиб, қараб турди-да, бошини чангалаганча, бир четга ўтирди. Бир маҳал Мадумар инграган овоз чиқарди. Козим дарҳол ўриндан туриб, темир билан яна икки-уч марта урди. У шундагина нима иш қилиб қўйганини тушуниб етди. Шоша-пиша паспортини ахтара бошларди. Сумкадан бир неча паспорт билан уй ҳужжатлари чиқди. У вақтдан ютиш мақсадида, ҳаммасини чўнтағига тикди. Қўлига илган пулни олиб санаб қўрди: 200 минг экан. Пулни ҳам ёнига урғач, ташқари совуқлиги ёдига тушиб, Мадумарнинг курткасини кийиб, телпагини бошига олди. Ҳовлига чиққач, ҳам бу ердан тезроқ кетиш, ҳам оёғини совуқдан асраш мақсадида бир четга боғланган эшакни миниб, жуфтакчи ростлади...

Жабранувчининг хотини суддаги қўрсатмасида айбланувчи нафақат ур билан бирга овқатланиши, балки марҳум билан бир хонада яшаганлиги-ю эри кўпичча Козимни ўғил қилиб оламдан деб гапирганлигини ҳам айтиб ўтди. Козим бўлса, яхшиликка ёмонлик билан жавоб қайтарди.

Жорий йилнинг июнь ойида жиноят ишлари бўйича Тошкент вилоят суди Козим Ҳакимовнинг жиноий қилмишини кўриб чиқди ва унга 19 йил озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Матбуотга суюниб

Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Huquq»

Матбуот нашрларини обуначиларга етказиб бериш учун масъул мутасадди ташкилотлар бор. Бунинг учун улар ҳақ олишади. Бунга ҳеч ким қарши эмас. Гап шундаки, улар мана шу масъулиятни вази-фани ҳар доим ҳам қўйилмайдиган қўй-ламаётганлар. Боз устига йиллик обуна бўйича тахририят баҳоси устига кўйил-диган нархларини тобора ошириб бормоқ-далар. Айтайлик, «Ўзбекистон почтаси» ОАЖ Қашқадарё вилояти филиали ви-лоят туман ҳокимликлари газеталарининг тахририят обуна баҳоси устига 10-12 фоиз устима қўйиб обуначиларга етказиб бер-са, бошқа газеталарни ўқувчиларга ет-казиб бериш учун обуна баҳоси устига 28 фоиз устима қўяпти. Бу обуна нархининг қимматлашиб кетишига сабаб бўлмоқда. Бунга изоҳ талаб қилсангиз, улар «Ви-лоят ҳокими бизни мулк солиғидан озод қилди. Шунинг учун ҳокимиятлар муас-сислигиндаги газеталарни арзон нархда ўз эгаларига етказиб берамиз», деган баҳо-нани рўқча қилишади.

Вақолаки, улар газета ва журналлар-ни ўз вақтида муштарийларга етказиб беришининг ҳам улдасидан чиқолмапти-лар. Жорий йилнинг июль ойларига Қарши педагогика коллежига бориб, 5 кун олдин чоп этилган «Хуқуқ» газетасини сурадим. Минг афсуслар бўлсинки, Қарши шаҳрининг марказидаги ўқув юртига газетанинг ўша сони ҳали етказиб берилмаган экан. Шундай экан, ви-лоят марказидан узокдаги туманлар ёки чекка кешлоқларга газета-журналлар қачон етказиб берилишини кўз олдингизга келтираверинг.

«Ўзбекистон почтаси» ОАЖнинг Қаш-қадарё вилояти филиали ва «Матбуот тар-қатувчи» ШКнинг раҳбарлари ишларини қайта кўриб олиб, вақтли матбуот нашр-

ларининг муштарийлар қўлига ўз вақ-тида етиб боришига масъулият билан ёндашиб, бир газетага ўнг иккинчиси-га чоп кўз билан қараш амалиятдан воз кечсалар алоқадан бўлар эди.

Юртбошимизнинг «Миллий ғоя тар-ғиботи ва маданият-маърифий ишлар са-марадорлигини ошириш тўғрисида»ги Қарори ижросини таъминлашда ҳам мат-буот энг яқин кўмакчи эканлиги ҳамма-га аён ҳақиқат. Зеро, ёшларни ватанпар-варлик, она-Ватанга муҳаббат руҳида тар-биялашдек маънавий-маърифий ишлар-ни матбуотсиз тасаввур қилиб бўлмай-ди.

Кизиги шундаки, АҚШда ҳар минг кишидан 215 нафари, Норвегияда 588 нафари, Россияда эса 105 нафари вақтли матбуот нашрларини ўқир экан. Бизнинг республикамизда эса ҳар минг кишидан атиги 12 нафари газетхондир. Бу жуда ачи-нарли ҳол. Бундай кўрсаткич билан мил-лий ғояни тарғиб қилаёلمиз, дейиши-миз қийин. Бу ҳақда ҳар бир раҳбар, ҳар бир мутасадди ва ҳар бир маънавият-ли киши бош қотиrhoғи даркор.

Тўғри, нашрлар кўп. Шунга яраша танлаш имконияти ҳам катта. Бироқ баъ-зан ана шундай катта имконият ҳам маъ-қул нашрни топиш, йил давомида га-зетхон истган маънавий озиқа, завқ бе-ришни уддалайдиган газета-журнални танлаш ва обуна бўлиш учун кафолат бўла олмапти. Ахир, фалон сўмга обуна бўлган газетхоннинг қилган сарф-хара-жани эвазига етарли маънавий озиқа олишга ҳаққи бор-ку!

Мустақил мамлакатимизнинг кенжа нашрларидан бири «Хуқуқ» газетхонлар-нинг қадрдон ҳамроҳи, дўсти ва ҳаммас-лагига айланиб улгурди, десак хато қил-маган бўламиз. Унинг саҳифаларида чоп этилаётган ҳуқуқий мавзудаги мақола-лар, суд очерклар ва долзарб мавзудаги суҳ-батларни газетхонлар севиб ўқишмоқда. Бундай мақолалар ортда инсон, унинг манфаатларини турганлигини ўйландир-ди, «Хуқуқ» ҳақиқатдан кўнчилиқ орзу қил-ган, бугуннинг овозини бера оладиган газеталардан бири эканлигига шубҳа қил-масангиз ҳам бўлади. Шунингдек, га-зетанинг ўз қиёфаси бор, мазмун-мун-дарижаси ҳам ранг-барангки, у билан йил давомида ошно бўлсангиз, «суҳбатлаш-сангиз» ютказмайсиз, аксинча ютасиз.

Президентимиз таъкидлагандаридек, мамлакатни модернизациялаш ва кучли фуқаролик жамиятини бунёд этишда мат-буотнинг ўрни беқисс. Инсон ва унинг манфаатларини кўлаб чиқарилаётган қонун ва қарорларнинг моҳиятини фу-қароларга тушунтириш, тарғиб қилиш-да матбуот катта роль ўйнайди. Бундай хайрли юмушни амалга оширишда «Хуқуқ»нинг ҳам баҳоли қудрат ҳисса-си бор. 2011 йил учун «Хуқуқ»га обуна бўлсангиз у сизнинг энг яқин суҳбатдо-шингиз ва ҳамроҳингиз, маслаҳаттў-йингиз бўлиб қолишига ишонаверинг!

Ҳа, азизлар, матбуотга суюниб яшанг! Шунда кам бўлмайсиз.

Самарали учрашув

Азал-азалдан халқимиз устоз-шоғирд анъанасига алоҳида эътибор қаратиб келган. Бирор ишнинг этагини тутган ҳар бир ёш аввало, ўзига устоз танлаб, унинг панду насихатлари, йўл-йўриқлари асосида таж-рибасини орттириб борган. Халқимизда кўпни кўрган кўп билади, деган нақл бор. Шу ақидага оғишмай амал қилган ҳолда кекса ва касбий фаолияти давомида кўп йиллик тажрибага эга бўлган инсонлар билан ёшлар ўртасида учрашувлар ташкил этиш анъанага айланиб улгурган.

Шу маънода ўтган ҳафта Бош проку-ратуранинг Олий ўқув курсларида проку-ратура фахрийлари Ўзбекистон Республикаси прокуратураси тизимида ишга қабул қилин-ган ёш мутахассислар билан учрашишди. Самимий руҳда ўтган учрашувда проку-ратура тизимида кўп йиллар самарали фа-олият кўрсатиб, ўзининг меҳнатсеварлиги ва фидойилиги билан ҳурмат қозонган Р.Ха-кимов, М.Мирзасев ҳамда Фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчили-ки Маркази раиси ўринбосари М.Шарафутди-новлар иштирок этишди. Улар ўз касбий фаолиятлари давомида қонунийликни му-стаҳкамлаш, жиноятчиликнинг олдини олиш ва қонун устуворлигини таъминлаш борасида олиб борган сазй-ҳаракатларида ҳаётий мисоллар келтириб, ёш мутахассис-ларга маслаҳат ва тавсиялар беришди. Кўпни кўрган, ўз касбининг усталари бер-ган сабоқлар келгусида ёш мутахассислар-нинг касбий фаолиятида дастуруламал бўлишига шубҳа йўқ. Дарҳақиқат, проку-ратура тизимида кўп йиллардан бери иш-лаб, катта тажрибага эга бўлган фахрийлар ва ёшлар ўртасидаги бундай мулоқотлар, албатта, тизимнинг янада мустаҳкамла-нишида муҳим аҳамият касб этади.

Ушбу тадбирнинг мантйқий давоми си-фатида 20 сентяб кўни Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳар, вилоятлар ва туман-шаҳар прокуратураларининг тер-говчилари ҳамда Бош прокуратуранинг Олий ўқув курслари тингловчилари билан прокуратура фахрийлари иштирокида уч-рашув бўлиб ўтди. Мазкур учрашувда соҳа-да кўп йиллар самарали фаолият юритган ва етарли тажрибага эга бўлган О.Қосимов, Ю.Архипов ва М.Шарафутдиновлар ишти-рок этишди. Қизиқarli тарзда ўтган учра-шувда Марказ раиси Б.Калонов ҳам ишти-рок этди.

Ўз мухбиримиз

«HUQUQ» газетаси тахририяти тажрибали журналистларни

Андижон, Бухоро, Жиззах, Навоий,
Самарқанд, Сирдарё, Сурхондарё

вилоятлари бўйича мухбирлик ла-возимларига ишга тақлиф қилади. Талабдорлар қуйидаги маълумот-лар кўрсатилган резюмеларини huquq.uz@gmail.com электрон ман-зилга юборишлари мумкин.

1. Ф.И.Ш.;
2. Манзили;
3. Фотосурати;
4. Маълумоти (ўқув муассаса номи);
5. Иш стаж (фаолият даври, таш-килот номи);
6. Охирги чоп этилган материаллари (қачон ва қайси нашрда);
7. Компьютерни билиш даражаси;
8. Телефон рақами;
9. Қизиқишлари.

Резюмелари мос келмаганларга
жавоб қайтарилмайди.

Ҳурматли юртдошлар!

ОБУНА — 2011

Жамиятимизда ҳуқуқий маданиятни янада юксалтириш бузун олдимизда турган устувор вазифа-лардан эканлиги маълум. Бу жараён барча ҳуқуқий нашрлар қатори «HUQUQ» газетаси зиммасига ҳам масъулиятли вазифалар юклатмоқда.

Шу маънода, «HUQUQ» газетаси ҳуқуқий демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этишнинг ҳуқуқий асослари, ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий ислохотларнинг мазмун-моҳияти, самараси-ни кенг тарғиб қилиш билан бир вақтда жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг ҳар қандай кўрини-шига қарши жамоатчилик фикрини уйғотишни мақсад қилиб олган.

Суд-ҳуқуқ ислохотлари, прокуратура фаолияти, жиноят ва жазо, инсон ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига онд энг сара, таҳлилий мақолалар газетхонлар эътиборида ҳавола этиб келишмоқда. Шу-нингдек, тахририятимизга йўланган ҳеч бир хат, ҳеч бир мурожаат эътиборсиз қолмайди.

2011 йилда ҳам «HUQUQ» газетаси Сизнинг энг яқин ҳамкорингиз бўлиб қолади.

ОБУНА БЎЛИШГА КЕЧ ҚОЛМАНГ!

Эслатиб ўтаимиз: «HUQUQ»нинг нашр индекси — 231

Huquq
yuridik gazeta

Muassis:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir MAKUMOV

Tahrir hay'ati:
Abbosxon SANGINOV, Muxtor ZOIROV,
Gulnoza RAHIMOVA, Yusupboy G'OIPOV,
Svetlana ORTIQOVA,
Baxtiyor NAZAROV (Bosh muharrir o'rinbosari),
Shavkat YODGOROV (mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo
G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 233-98-40,
233-10-53.
Faks: 233-64-85, 233-10-53.
E-mail: info@huquq-gazeta.uz

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida
2009 yil 12-oktabrda 0188-raqam bilan ro'yxatga olingan.

Tahririyatga kelgan qo'yilmalar taqir-
qilmaydi va e'galariga qaytarilmaydi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
«HUQUQ» materiallarini ko'chirib bosish
faqat tahririyat ruxsati bilan amalga
oshiriladi.
(1) — tijorat materiali.
Reklama materiallarining mazmuni uchun
tahririyat javobgar emas.

Nashr ko'rsatkichi — 231
ISSN 2010-7617

Buyurtma j-149. 23 497 nusxada bosildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Sahifalovchi: S.BOBONOV
Navbatchi muharrir: O.DEHONOV
Navbatchi: O.DEHONOV

Gazeta «O'zbekiston» nashriyoti matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxonalar: Toshkent shahar, Alshar Navoi ko'chasi, 30-uy.
Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00. Topshirildi: 22.30 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta haftaning
payshanba kunlari
chiqadi.

Sotuvda
keltirishgan narxda